

Kobras OÜ
Registrikood 10171636
kobras@kobras.ee

TÖÖ NR 2026-206
September 2026

Tellija: Viljandi Vallavalitsus

VILJANDI VALLA ÜLDPLANEERINGU KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE PROGRAMM

Juhatuse liige:

Erki Kõnd

KSH juhtekspert:

Noela Kulm

KSH juhteksperti abi,
keskkonnaekspert:

Kadri Hänni

Objekti asukoht: Viljandi maakond, Viljandi vald
X=6469849, Y=595953

ÜLDINFO

TÖÖ NIMETUS:	Viljandi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise programm
PLANEERINGUALA:	Viljandi maakond, Viljandi vald
TÖÖ EESMÄRK:	Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi koostamine keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks Viljandi valla üldplaneeringule
TÖÖ LIIK:	Keskkonnamõju strateegiline hindamine
TÖÖ TELLIJ:	Viljandi Vallavalitsus
KOOSTAMISE KORRALDAJA:	Sakala tn 1, Viiratsi, 70101, Viljandi vald, Viljandi maakond
Kontaktisik:	Kaido Koppel Tel 5301 4621 Kaido.koppel@viljandivald.ee
TÖÖ TÄITJA:	Kobras OÜ Registrikood 10171636 Riia 35, 50410 Tartu Tel 5665 1909 http://www.kobras.ee
KSH juhtekspert:	Noeela Kulm Tel 5693 9300 noeela@kobras.ee
KSH juhteksperdi abi:	Kadri Hänni – KSH juhteksperdi abi ja keskkonnaekspert Tel 5348 8224 kadri.hanni@kobras.ee
Kontrollija:	Ene Kõnd – tehniline kontrollija

Kobras OÜ litsentsid / tegevusload:

1. Keskkonnamõju hindamise tegevuslitsentsid:
KMH0046 Urmas Uri; KMH0159 Noela Kulm.
2. Keskkonnamõju strateegilise hindamise juhteksperdid:
 - Urmas Uri;
 - Teele Nigola;
 - Noela Kulm.
3. Hüdrogeoloogiliste tööde tegevusluba nr 379:
Hüdrogeoloogilised uuringud; Hüdrogeoloogiline kaardistamine.
4. Maakorraldustööde tegevuslitsents nr 635 MA-k.
5. MTR-i majandustegevustead:
 - Ehitusuuringud EG10171636-0001;
 - Ehitusprojekti ekspertiis EK10171636-0002;
 - Omanikujärelevalve EO10171636-0001;
 - Projekteerimine EP10171636-0001;
 - Muinsuskaitse E 377/2008.
6. Maaparandusalal Tegutsevate Ettevõtjate Registri (MATER) registreeringud:
 - Maaparandussüsteemi omanikujärelevalve MO0010-00;
 - Maaparandussüsteemi projekteerimine MP0010-00;
 - Maaparanduse uurimistöö MU0010-00;
 - Maaparanduse ekspertiis MK0010-00.
7. Muinsuskaitseameti pädevustunnistus PT 606/2012:
Mälestise liigid: ehitismälestis, ajaloomälestis, maailmapärandi objektis asuv ehitis.
Tööde liik: konserveerimise ja restaureerimise projektide koostamine, konserveerimis- ja restaureerimistööde tegevuskavade koostamine maastikuarhitektuuri valdkonnas, muinsuskaitse järelevalve, planeeringu muinsuskaitse eritingimuste koostamine, uuringud ja uuringu tegevuskavade koostamine.
8. Veeuuringut teostava proovivõtja atesteerimistunnistus (reoveesetest, pinnaveest, põhjaveest, heit- ja reoveest proovivõtmine) Noela Kulm - Nr 2074/22, Tanel Mäger – Nr 2075/22.
9. Kutsetunnistused:
 - Diplomeeritud mäeinsener, tase 7, kutsetunnistus nr 176863 – Tanel Mäger;
 - Volitatud hüdrotehnikainsener, tase 8, kutsetunnistus nr 167534 – Erki Kõnd;
 - Volitatud hüdrotehnikainsener, tase 8, kutsetunnistus nr 131647 – Oleg Sosnovski;
 - Volitatud hüdrotehnikainsener, tase 8, kutsetunnistus nr 180897 – Martin Võru;
 - Diplomeeritud hüdrotehnikainsener, tase 7, kutsetunnistus nr 167600 – Ervin R. Piirsalu;
 - Diplomeeritud veevarustuse- ja kanalisatsiooniinsener, tase 7, kutse nr E000482 – Ervin R. Piirsalu;
 - Volitatud maastikuarhitekt, tase 7, kutsetunnistus nr 204983 – Teele Nigola;
 - Volitatud maastikuarhitekt, tase 7, kutsetunnistus nr 219417 – Kadri Kattai;
 - Volitatud maastikuarhitekt, tase 7, kutsetunnistus nr 155387 – Priit Paalo;
 - Ruumilise keskkonna planeerija, tase 7, kutsetunnistus 176300 – Teele Nigola;
 - Geodeesiainsener, tase 7, kutsetunnistus nr 194138 – Ivo Maasik;
 - Geodeesiainsener, tase 7, kutsetunnistus nr 194147 – Marek Maaring;
 - Maakorraldaja, tase 6, kutsetunnistus nr 202806 – Ivo Maasik;
 - Markšneider, tase 6, kutsetunnistus nr 197275 – Ivo Maasik;
 - Puurija, tase 3, kutsetunnistus nr 114525 – Peeter Lillak;
 - Puurmeister, tase 5, kutsetunnistus nr 150111 – Peeter Lillak;
 - Diplomeeritud mäeinsener, tase 7, kutsetunnistus nr 241945 – Peeter Lillak;

- Puittaimede hindaja, tase 5, kutsetunnistus nr 202712 – Kreete Lääne;
- Volitatud maastikuarhitekt, tase 7, kutsetunnistus 234669 – Kreete Lääne;
- Geodeet, tase 6, kutsetunnistus nr 213931 – Meelis Aro.

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS.....	7
2. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE OBJEKT, ULATUS JA EESMÄRK.....	7
3. ÜLDPLANEERINGU JA KSH ALGATAMINE NING AVALIKUSTAMINE	10
4. KOOSTÖÖ JA KAASAMINE ÜLDPLANEERINGU NING KSH KOOSTAMISEL	10
5. KSH AVALIKUSTAMISE AJAKAVA	12
6. NÕUDED KSH PROGRAMMI JA ARUANDE KOOSTAMISELE	13
7. SEOSSED MUUDE STRATEEGILISTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA	14
8. ÜLDPLANEERINGUGA MÕJUTATAVA KESKKONNA ÜLEVAADE. EELDATAVALT KAASNEV OLULINE KESKKONNAMÕJU NING ASJAKOHASED MÕJUD.....	21
8.1. PLANEERINGUALA PAIKNEMINE JA ÜLDINE KIRJELDUS	21
8.2. LOODUSKESKKOND.....	22
8.2.1. MAASTIK	23
8.2.2. GEOLOOGIA	24
8.2.3. MAAVARAD	25
8.2.4. RADOON	27
8.2.5. PÕHJA- JA PINNAVESI.....	29
8.2.6. VÄÄRTUSLIKUD MAASTIKUD.....	32
8.2.7. ROHEVÖRGUSTIK.....	34
8.2.8. VÄÄRTUSLIK PÕLLUMAJANDUSMAA.....	35
8.2.9. KAITSTAVAD LOODUSOBJEKTID	35
8.2.9.1. KAITSEALAD JA HOIUALAD	36
8.2.9.2. PÜSIELUPAIGAD.....	36
8.2.9.3. KAITSEALUSED LIIGID	37
8.2.9.4. ÜKSIKOBJEKTID.....	38
8.2.10. NATURA 2000 ALAD.....	40
8.3. SOTSIAALMAJANDUSLIK KESKKOND.....	42
8.3.1. RAHVASTIK.....	42
8.3.2. SOTSIAALNE TARISTU JA ÜHISTEGEVUS	42
8.3.3. ETTEVÕTLUS.....	45
8.3.4. SUURÕNNETUSE OHUGA JA OHTLIKUD ETTEVÕTTED	46
8.3.5. OLULISE RUUMILISE MÕJUGA EHITISED	47
8.3.6. TEED JA TRANSPORT	47
8.4. AJALOOIS-KULTUURILINE KESKKOND	47
8.5. RIIGIKAITSE	49
8.6. KLIIMAMUUTUSTEGA ARVESTAMINE	49

9. ALTERNATIIVID	50
10. MÕJU HINDAMISE METOODIKA.....	50
11. KSH KOOSTAMISE TÖÖGRUPP	52
12. KASUTATUD ALLIKAD.....	53
Lisa 1. KeHJS § 34 lõike 4 punkti 6 kohane kinnitus	55

1. SISSEJUHATUS

Planeerimiseseaduse (PlanS) § 4 lõike 2 punkt 5 kohaselt tuleb planeeringu koostamise käigus hinnata planeeringu elluviimisega kaasnevaid asjakohaseid majanduslikke, kultuurilisi, sotsiaalseid ja looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid. PlanS § 74 lõike 4 kohaselt on üldplaneeringu (ÜP) koostamisel kohustuslik keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH). Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 33 lõike 1 punkti 2 kohaselt tuleb keskkonnamõju strateegiline hindamine algatada, kui strateegiline planeerimisdokument on kohaliku omavalitsuse üldplaneering. Viljandi valla haldusterritooriumi ÜP puhul hinnatakse PlanS järgseid asjakohaseid mõjusid ja KeHJS järgseid keskkonnamõjusid ühise hindamisprotsessi raames.

2. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE OBJEKT, ULATUS JA EESMÄRK

Keskkonnamõju strateegilise hindamise **objektiks** on Viljandi valla üldplaneering. Üldplaneeringu alaks on kogu Viljandi valla haldusterritoorium ning selle lähiümbrus, et tagada sidusate võrgustike (transpordivõrk ja muud infrastruktuuri elemendid, roheline võrgustik) toimimine. Viljandi valla haldusterritoorium on moodustunud 2013. aastal liitunud Paistu, Pärsti, Saarepeedi ja Viiratsi vallast ning 2017. aastal täiendavalt liitunud Kolga-Jaani ja Tarvastu vallast.

Viljandi valla territooriumil kehtib 5 üldplaneeringut:

- Viiratsi Vallavolikogu 30.03.2007 määrusega nr 5 „Üldplaneeringu kehtestamine“ kehtestatud Viiratsi valla üldplaneering;
- Tarvastu Vallavolikogu 06.02.2008 määrusega nr 10 „Tarvastu valla üldplaneeringu kehtestamine“ kehtestatud Tarvastu valla üldplaneering;
- Saarepeedi Vallavolikogu 11.12.2008 määrusega nr 65 „Saarepeedi valla üldplaneeringu kehtestamine“ kehtestatud Saarepeedi valla üldplaneering;
- Pärsti Vallavolikogu 19.04.2006 määrusega nr 13 „Üldplaneeringu kehtestamine“ kehtestatud Pärsti valla üldplaneering;
- Kolga-Jaani Vallavolikogu 18.02.1999 määrusega nr 8 „Kolga-Jaani valla üldplaneeringu kehtestamine“ kehtestatud Kolga-Jaani valla üldplaneering;
- Endise Kolga-Jaani valla territooriumil kehtib ka Võrtsjärve piirkonna üldplaneering (2002).

Üldplaneeringu eesmärk on Viljandi valla ruumilise arengu vajaduste määratlemine ning planeerimiseseaduses nõutud ülesannete lahendamine. Viljandi valla visiooni saavutamiseks ruumilise arengu vajadused ehk üldplaneeringu eesmärgid on:

- luua elanikusõbralik, kaasaegne ja turvaline elu- ja ettevõtluskeskkond;
- kohandada asustust, teenuseid ja taristut rahvastiku vananemise tõttu ning piirkondlike eripärade kaudu;
- tugevdada valla keskuseid;
- tagada teenuste, töökohtade ja liikumisvõimaluste hea kättesaadavus;

- luua eeldused elanike püsimiseks ja uute elanike lisandumiseks;
- toetada kohaliku ettevõtluse konkurentsivõimet ja arengut;
- kasutada Võrtsjärve piirkonna potentsiaali turismi, puhkemajanduse ja kohaliku ettevõtluse arendamisel;
- säilitada ja väärtustada tootmisvõimelist põllumajandusmaad, maaelu ning hajaasustusele iseloomulikke asustusstruktuuri;
- säilitada ja väärtustada valla loodus-, maastiku- ja kultuuripärandit ning tagada nende kestlik kasutamine;
- suurendada asustuse, taristu ja teenuste kliimakindlust ning toimepidevust kriisiolukordades;
- tugevdada Viljandi valla ja Viljandi linna vahelisi ruumilisi, funktsionaalseid ja majanduslikke seoseid.

Üldplaneeringu koostamisel lahendatakse Plans § 75 lõikes 1 sätestatud ülesanded, kusjuures tulenevalt planeerimisest § 75 lõikest 2 lähtutakse lahendatavate ülesannete otsustamisel kohaliku omavalitsuse üksuse ruumilistest vajadustest ja planeeringu eesmärgist. Viljandi valla üldplaneeringuga lahendatavad ülesanded, käsitletavat teemasid ja põhimõtteid, millest lähtutakse üldplaneeringu koostamisel, on määratletud üldplaneeringu lähteseisukohtades, mis on koostatud Viljandi Vallavalitsuse poolt eraldiseisvalt. Lähteseisukohad ning KSH programm edastatakse seisukohtade võtmiseks asjaomastele asutustele ja avalikustatakse kohaliku omavalitsuse veebilehel.

Tulenevalt KeHJS § 31¹ on KSH eesmärgiks arvestada keskkonnakaalutlusi strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja edendada säästvat arengut. Viljandi valla **KSH põhieesmärk** on planeerimisprotsessis luua looduskeskkonna, inimese tervise ja vara ning kultuuripärandi suhtes jätkusuutlikke lahendusi, mida võimaldab asjaolu, et KSH viiakse läbi planeerimismenetluse raames. KSH olulisimaks eesmärgiks on planeeringu koostamisel leida sellised lahendused, mille puhul oleks võimalik vältida või maksimaalselt vähendada ebasoodsat mõju inimese tervisele, elu- ja looduskeskkonnale. Oluliste mõjude käsitlemisega samatähtis on planeeringu elluviimisega kaasnevate oluliste soodsate mõjude hindamine ja nende võimendamise võimaluste väljapakkumine. KSH viiakse läbi planeerimismenetluse raames, et integreerida üldplaneeringu lahendustesse kõrgetasemelisi keskkonnakaitse ning säästva arengu edendamise põhimõtteid.

KSH eesmärk on toetada üldplaneeringu lahenduse väljatöötamist ning vältida, vähendada või leevendada üldplaneeringu elluviimisega kaasneva võivaad olulisi ebasoodsaid mõjusid keskkonnale. KSH käigus kirjeldatakse, analüüsitakse ja hinnatakse üldplaneeringu rakendamise kaasneda võivaad olulisi keskkonnamõjusid, tehakse ettepanekuid soodsaima lahendusvariandi valikuks ning vajadusel (ja võimalusel) ebasoodsate mõjude leevendusmeetmete rakendamiseks. KSH käigus hinnatakse ka üldplaneeringu seoseid kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkidega.

KSH koostamisel hinnatakse lisaks KeHJS kohastele keskkonnamõjudele ka üldplaneeringu täpsusastmest tulenevalt asjakohaseid majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid, mille vajadus tuleneb planeerimisest ja mis Viljandi valla üldplaneeringu koostamisel vajavad hindamist. Asjakohaste mõjude hindamine on oluline, et luua eeldused vallaelanike vajadusi ja huve arvestava, demokraatliku,

pikaajalise, tasakaalustatud ruumilise arengu, maakasutuse, kvaliteetse, sh tervist ja turvalisust toetava elukeskkonna kujunemiseks.

Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel lähtutakse Viljandi valla üldplaneeringus käsitletavatest valdkondadest ja nende üldistusastmetest ning eelkõige hinnatakse nende valdkondadega seonduvaid mõjusid, mis lahendatakse ära üldplaneeringu koostamise käigus või mille osas tehakse üldplaneeringus ettepanekud (alade ja tingimuste määratlemine või täpsustamine, nt rohevõrgustiku alade ja väärtuslike maastike piiride ja kasutamistingimuste täpsustamine, maakasutuse ja selle tingimuste seadmine jne).

KSH koostamisel lähtutakse planeeringu täpsusastmest ning valla geograafilisest paiknemisest ja muudest faktoritest tulenevatest eripäradest (näiteks põhjavee kaitstus, teedevõrgustiku paiknemine, asustusstruktuur, loodusväärtuste paiknemine, ettevõtlusalade paiknemine jne).

KSH käigus hinnatakse üldplaneeringu elluviimise ehk ruumilise arengu põhimõtete ja üldiste arengusuundade määratlemisest, maakasutuse ja ehitustingimuste seadmisest ja täpsustamisest tulenevat mõju looduskeskkonnale, sotsiaalsele ja kultuurilisele keskkonnale. KSH-s käsitletakse üldplaneeringu seoseid teiste asjakohaste strateegiliste dokumentidega (eelkõige Viljandi maakonnaplaneeringuga 2030+, Viljandi valla arengukavaga aastateks 2022-2030, Viljandimaa arengustrateegiaga 2035) ja vastavust nendes püstitatud eesmärkidele. Üldplaneeringu lähteseisukohtades on toodud teemad ja ülesanded, mis üldplaneeringu käigus lahendatakse. KSH aruande koostamisel kaardistatakse mõjutegurid, millest lähtuvat eeldatavat avalduvat mõju hinnatakse. Hindamise käigus täpsustatakse võimaliku mõju iseloom ja ulatus olulisemate, üldplaneeringu eesmärkidega seonduvate keskkonnakomponentide lõikes. Planeeringulahenduse väljatöötamine ja KSH on omavahel tihedalt seotud ning paralleelselt kulgevad protsessid. KSH käigus hinnatakse üldplaneeringu lahendustest tulenevat keskkonnamõju järgmistes valdkondades:

- looduskeskkonnale, sh pinna- ja põhjaveele, maastikule, väärtuslikele maastikele, rohelinele võrgustikule, bioloogilisele mitmekesisusele, kaitstavatele aladele ja -objektidele (sh Natura 2000 võrgustiku aladele);
- sotsiaalsele keskkonnale, sh maakasutusele (elamuarendus, ettevõtluskeskkond, põllumajanduslik tootmine, väärtuslike põllumajandusmaade kaitse, teenuste ja töökohtade kättesaadavus jm), elanikkonna heaolule ja tervisele (sh müra, õhusaaste, radoonirisk, turvalisus, ohutus);
- ajaloolis-kultuurilistele väärtustele (pärandkultuur, miljööväärtuslikud alad).

Üldplaneeringu ja KSH koostamise protsessi käigus võib lisanduda mõjusid, mida põhjendatud vajaduse korral töö käigus hinnatakse.

Riigipiiriülest keskkonnamõju ette näha ei ole.

Mõjude hindamine lähtub strateegilisest lähenemisest, et omavalitsuse territooriumil asuvad arendatavad alad, kaitsealad, rohevõrgustik, väärtuslikud maastikud, kultuuriväärtusega alad peavad jääma tasakaalustatult koos eksisteerima. Mõju hinnatakse seisukohast, et üldplaneering peab minimeerima võimalused arenduseks, mis tekitavad või mille juures ilmneb vahetu ja oluline negatiivne mõju looduskeskkonnale, mida ei ole võimalik leevendada. Arvestatakse võimalike mõjude kumuleerumisega ning vajadusel arvestatakse ka väljastpoolt planeeringuala tulenevate oluliste mõjudega ja mõjude kumuleerimisega. KSH-s pööratakse tähelepanu sellele,

et pikaajalise ruumilise arengu kavandamine arvestaks tasakaalustatult sotsiaalse, kultuurilise ja looduskeskkonnaga.

Mõjusid hinnatakse mõlemas suunas ehk nii üldplaneeringuga kavandatu mõju keskkonnale kui ka keskkonnast tulenevat mõju üldplaneeringu elluviimisele.

KSH aruandes kirjeldatakse otsese ja kaudse, negatiivse ja positiivse mõju iseloomu, suurust, ulatust, esinemise tõenäosust ja kestust. Hindamise tulemusena tehakse ettepanekud negatiivse mõju vältimiseks ja/või leevendavate meetmete kasutamiseks kavandatava tegevuse elluviimisel. Samuti pakutakse positiivse mõju soodustamise võimalusi. Hindamisel arvestatakse väljastpoolt planeeringuala tulenevate oluliste mõjudega ning mõjude kumuleerumisega.

KSH programm on aluseks KSH aruande koostamisele, mis on omakorda osa üldplaneeringu dokumentatsioonist: KSH aruanne on üldplaneeringu juurde kuuluv lisa (PlanS § 3 lõige 4).

KSH ala ühtib planeeringualaga: keskkonnamõju strateegiline hindamine viiakse läbi Viljandi vallas. Vajadusel (olenevalt mõju olemusest, olulisusest, iseloomust ja ulatusest) hinnatakse keskkonnamõju ka väljaspool planeeringuala.

3. ÜLDPLANEERINGU JA KSH ALGATAMINE NING AVALIKUSTAMINE

Viljandi valla üldplaneeringu ja KSH koostamise algatamine otsustatakse Viljandi Vallavolikogu poolt pärast ÜP lähteseisukohtade ja KSH programmi koostamist.

Viljandi valla üldplaneering ning samuti KSH koos olulisemate lisade, eelkõige uuringute, kooskõlastuste, arvamuste ja muu ajakohase teabega avalikustatakse üldplaneeringu koostamise korraldaja (Viljandi Vallavalitsuse) veebilehel ning järgitakse planeerimisseadusest tulenevaid nõudeid avalikustamisprotsessile.

4. KOOSTÖÖ JA KAASAMINE ÜLDPLANEERINGU NING KSH KOOSTAMISEL

Viljandi valla üldplaneeringu koostamise algataja ja kehtestaja on Viljandi Vallavolikogu ning koostaja ja koostamise korraldaja on Viljandi Vallavalitsus.

Planeerimisseaduse § 81 lõike 1 alusel esitab Viljandi Vallavalitsus üldplaneeringu lähteseisukohad ja KSH programmi ettepanekute saamiseks planeerimisseaduse § 76 lõikes 1 ja 2 nimetatud isikutele ja asutustele ning määrab ettepanekute esitamiseks tähtaja, mis ei tohi olla lühem kui 30 päeva. Nimetatud isikud ja asutused esitavad oma pädevusvaldkonnast lähtudes ettepanekud, samuti hinnangu KSH programmi asjakohasuse ja piisavuse kohta. Esitatud ettepanekute ja hinnangute alusel tehakse põhjendatud juhtudel dokumentidesse vajalikud muudatused ja täiendused ning avalikustatakse seejärel Viljandi valla kodulehel.

Saabunud ettepanekutest ülevaate saamiseks koostatakse eraldiseisev dokument, kuhu koondatakse lähteseisukohtade ja KSH programmi kohta tehtud ettepanekud ning üldplaneeringu koostamise korraldaja, planeerija ja KSH koostaja seisukohad ettepanekutega arvestamise või mitteamvestamise kohta koos selgitusega. Samuti tuuakse välja viide üldplaneeringu lähteseisukohtade ja/või KSH programmi korrigeerimise/täiendamise kohta. Asjaomastelt asutustelt saabunud seisukohti ning nende arvestamist või mitteamvestamist kajastav koondtabel avalikustatakse samuti Viljandi valla kodulehel.

Lähtudes Vabariigi Valitsuse 17.12.2015 vastu võetud määrusest nr 133 „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused“, samuti planeerimisseaduse § 76 lõikest 1 koostatakse

üldplaneering koostöös valitsusasutustega, mille valitsemisalasse või tegevusvaldkonda küsimus kuulub, samuti koostöös planeeringualaga piirnevate kohalike omavalitsustega. Tulenevalt planeerimisestuse § 76 lõikest 2 kaasatakse üldplaneeringu koostamisse valdkonna eest vastutav minister, isikud, kelle õigusi planeering võib puudutada, isikud, kes on avaldanud soovi olla kaasatud, samuti isikud ja asutused, kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju või üldplaneeringu elluviimise või planeeringuala ruumiliste arengusuundumuste vastu, sealhulgas valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid neid ühendava organisatsiooni kaudu ning planeeritava maa-ala elanikke esindavad mittetulundusühingud ja sihtasutused.

Isikud ja (valitsus)asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatud tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu, on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Kaasatavad ja koostöö tegijad.

Huvigrupp	Asutus või isik
Ministeeriumid	Kliimaministeerium
	Kaitseministeerium
	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium
Ametid ja riigiasutused	Keskkonnaamet
	Transpordiamet
	Päästeamet
	Maa- ja Ruumiamet
	Politsei- ja Piirivalveamet
	Terviseamet
	Muinsuskaitseamet
	Eesti Geoloogiateenistus
	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet
	Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus
	Riigimetsa Majandamise Keskus
Naaberomavalitsused	Viljandi linn
	Põhja-Sakala vald
	Mulgi vald
	Tõrva vald
	Elva vald
	Tartu vald
	Põltsamaa vald
Äriühingud ja ettevõtted	Eesti Erametsaliit
	Elektrilevi OÜ
	Elering AS
	Telia AS
	Tele 2 Eesti AS
	Elisa Eesti AS

Huvigrupp	Asutus või isik
	Eesti Lairiba Arenduse SA
	AS Eesti Raudtee
	Ramsi VK OÜ
	Põltsamaa Vesi OÜ
Seltsid ja MTÜd	Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO eesistuja on SA Eestimaa Looduse Fond)
	MTÜ Kolga-Jaani Maanaiste Selts
	MTÜ Kolga-Jaani Perenaiste Selts
	Holstre Külaselts
	Puiatu Külaselts
	Päri Külaselts
	Pärsti Külaselts
	Vana-Võidu Külaselts
	Soe Külaliikumine
	Suislepa Kultuuripärand
	Tänassilma Külaselts
	Vardja Külaselts
	Valma Külaselts
	Kärstna Külaliikumine
	Tusti Külaselts
	Viiratsi Alevikuselts
	MTÜ Meie Leie
Kaasatavad isikud	Planeeringuala elanikud
	Planeeringuala maaomanikud
	Planeeringuala ettevõtjad

Huvigruppe teavitatakse üldplaneeringu oluliste etappide valmimisest vastavalt planeerimisseadusele. Kui üldplaneeringu koostamise käigus ilmneb, et üldplaneeringu lahendus puudutab mõnda teist valitsusasutust, organisatsiooni, elanikke esindavat mittetulundusühingut või sihtasutust, tehnovõrkude ja -rajatiste valdajat või avaldab keegi, kelle huve planeering puudutab, soovi, et ta kaasataks üldplaneeringu koostamisse, siis kaasatakse puudutatu koheselt planeeringu koostamisse.

5. KSH AVALIKUSTAMISE AJAKAVA

KSH läbiviimine on seotud üldplaneeringu koostamise protsessiga. Nõuded keskkonnamõju hindamise aruande sisule ja muudele tingimustele tulenevad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest ning menetlusnõuded planeerimisseadusest.

Üldplaneeringu ja KSH menetlemine toimub üheaegselt, mis võimaldab arvestada võimalikult suures ulatuses üldplaneeringu elluviimisega kaasnevaid keskkonnamõjusid. Planeeringulahenduse koostamine ja avalikustamine toimuvad paralleelselt ja integreeritult KSH aruande koostamisega, mistõttu on kogu menetlusse üheaegselt kaasatud nii planeeringu kui KSH eksperdid (töörühm).

Kuna üldplaneeringu ja KSH koostaja selgub riigihanke tulemusel ning käesoleval ajal ei ole teada üldplaneeringu ja KSH algatamise, riigihanke läbiviimise ega hankelepingu sõlmimise täpne ajastus, ei ole võimalik esitada tööde koostamise detailset ajakava. Sellest tulenevalt on tabelis 2 esitatud Viljandi valla üldplaneeringu ja KSH koostamise protsessi eeldatav ajagraafik, mida tuleb käsitleda orienteeruvana.

Tabel 2. ÜP ja KSH avalikustamise hinnanguline ajakava.

PEAMISED ETAPID	2026	2027	2028	2029
ÜP lähteseisukohtade ja KSH programmi koostamine	x			
ÜP ja KSH algatamine	x			
ÜP ja KSH aruande eelnõu avalikustamine		x		
ÜP ja KSH aruande eelnõu kooskõlastamine ja arvamuse küsimine			x	
ÜP vastuvõtmine			x	
ÜP avalikustamine				x
ÜP heakskiitmine				x
ÜP kehtestamine				x

Üldplaneeringu ja KSH orienteeruva ajakava koostamise aluseks on planeerimisseadus.

6. NÕUDED KSH PROGRAMMI JA ARUANDE KOOSTAMISELE

Planeerimisseaduse § 2 lõige 3 sätestab, et planeeringu koostamise käigus läbiviidavale KSH-le kohaldatakse Plans-ist tulenevaid menetlusnõudeid ning nõuded keskkonnamõju hindamise aruande sisule ja muudele tingimustele tulenevad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest.

PlanS § 2 lõike 3 kohaselt kohaldatakse planeeringu koostamise käigus läbiviidavale keskkonnamõju strateegilise hindamisele planeerimisseadusest tulenevaid menetlusnõudeid. Natura 2000 võrgustiku alal lähtutakse lisaks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses ettenähtud menetlusest. Nõuded keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi ja aruande sisule ning muudele tingimustele tulenevad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest.

KSH esimeseks etapiks on KSH programmi koostamine. Vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 36 lg 2 KSH programm:

- määrab keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatuse, lähtudes strateegilise planeerimisdokumendi iseloomust ja sisust;
- sisaldab eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldust;
- sisaldab strateegilise planeerimisdokumendi seoseid muude strateegiliste planeerimisdokumentidega;
- selgitab strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnevat olulist keskkonnamõju, sealhulgas mõju inimese tervisele, piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkust ja võimalikku mõju Natura 2000 võrgustiku alale;
- kirjeldab keskkonnamõju strateegilisel hindamisel kasutatavat hindamismetoodikat;

- nimetab isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatud tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu;
- sisaldab keskkonnamõju strateegilise hindamise ja selle tulemuste avalikustamise ajakava, mis tuleneb strateegilise planeerimisdokumendi koostamise ajakavast;
- sisaldab andmeid strateegilise planeerimisdokumendi koostaja kohta ning programmi koostanud juhteksperdi nime, sealhulgas juhteksperdi allkirjastatud kinnitust, ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamiseks vajaliku eksperdirühma koosseisu, nimetades, milliseid valdkondi ja millist mõju hakkab iga eksperdirühma kuuluv isik hindama;
- kirjeldab asjaomaste asutuste ja isikute esitatud seisukohti.

KSH programm on aluseks keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamisele. KSH aruanne koostatakse üldplaneeringu koostamise käigus ning see on planeeringu juurde kuuluv lisa. KSH aruande sisuõuded on sätestatud KeHJS § 40. Üldplaneeringu koostamisel tuleb arvesse võtta keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemusi. KSH raames kavandatakse asjakohaste majanduslike, kultuuriliste, sotsiaalsete ja looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamist käesolevas KSH programmis kirjeldatud ulatuses.

7. SEOSSED MUUDE STRATEEGILISTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA

Üldplaneeringu koostamisel arvestatakse kõrgemal tasandil kehtivate ruumilise arengudokumentide, maakondlike suunisdokumentide ning Viljandi valla enda strateegiliste arengudokumentidega. Nende käsitlemise eesmärk on tagada üldplaneeringu kooskõla kehtiva õigusruumi, avaliku sektori arengueesmärkide ja ruumiliste prioriteetidega ning vältida vastuolude tekkimist hilisemates menetlusetappides.

Üleriigiline planeering Eesti 2050

Üleriigiline planeering „Eesti 2050“ on riigi ruumilise arengu strateegiline raamistik, mis määrab Eesti ruumilise struktuuri, kasutuspõhimõtted ja arengusuunad aastani 2050. Planeeringu eesmärk on tagada tasakaalustatud, vastupidav ja kvaliteetne elukeskkond kogu riigis. Lahendus lähtub visioonist, mille kohaselt Eesti vastupidavust, kvaliteetset elukeskkonda ja piirkondade elujõulisust veavad tugevad eritasandilised keskused, mida toetavad ökoloogiliselt heas seisundis looduskeskkond ja väärtustatud kultuuripärand.

Planeeringulahenduse keskne suund on pea- ja valglinnastumise pidurdamine ning tugevatel keskustel põhineva asustuse mudeli kujundamine. Asustuse suunamisel eristatakse asulate rühmi vastavalt nende võimekusele ja rollile asustussüsteemis. Keskuste tugevdamine aitab vähendada regionaalset ebavõrdsust ning toetada kohaliku majanduskeskkonna mitmekesistamist.

Planeering määrab ruumipoliitika põhialustena kvaliteetse ruumi loomise, maahõive vähendamise, maa ja ruumi kooskasutuse ning mitmekesistamise ja kompaktse arengu. Loodusliku maa täiendavat hõivamist piiratakse maahõive hierarhia juurutamisega, mis eelistab arengut juba hõivatud või madala ökoloogilise väärtusega aladel. Linnalistel aladel toetatakse kompaktset, kliimakindlat ja mitmekesist arengut, säilitades samal ajal rohevõrgustiku sidususe, kultuuripärandi ning elurikkad avalikud ruumid.

Planeering annab suuniseid nii kasvamisega kui ka kahanemisega kohanemiseks. See võimaldab kujundada paindlikke ja kohapõhiseid lahendusi, mis toetavad eriilmeliste piirkondade elujõulisust ja kvaliteetset elukeskkonda.

Planeering loob ruumilise terviklahenduse, mis seob loodus- ja kultuuriruumi, majanduse, taristu ja asustuse ühtseks, toimivaks süsteemiks ning suunab riigi arengut kestlikkuse ja ruumilise tasakaalu suunas.

Üleriigilises planeeringus seatud eesmärgid tuleb üldplaneeringus aluseks võtta ning neid kohalikus kontekstis täpsustada.

Eesti riiklik energia- ja kliimakava (REKK) aastani 2030 (ajakohastatud versioon) kohaselt on riiklike kliimaeesmärkide saavutamises kohalikel omavalitsustel (KOV-del) keskne roll, kuna just nende pädevuses on mitmed valdkonnad, mis otseselt mõjutavad kasvuhoonegaaside heidet, energiasäästu ning taastuvenergia kasutuselevõttu. KOV-ide poliitika ja meetmed ruumilise planeerimise, energiapoliitika, ühistranspordi, hoonestuse ja taristu arendamise vallas kujundavad otseselt nii elanike tarbimisharjumusi kui ka kohalikku keskkonnajälge. REKK 2030 ajakohastatud versiooni peamised eesmärgid on:

- Eesti pikaajaline siht on Strateegia „Eesti 2035“ kohaselt tasakaalustada kasvuhoonegaaside heide ja sidumine hiljemalt 2050. aastaks ehk viia aastaks 2050 kasvuhoonegaaside netoheide nulli;
- jõupingutuste jagamise määрусega kaetud sektorites (transport, väikeenergeetika, põllumajandus, jäätmemajandus, tööstuslikud protsessid) võib 2030. aastal heide olla kokku ligi 4,7 mln t CO₂ ekv (2005=6,3 mln t CO₂ ekv), st aastaks 2030 tuleb võrreldes 2005. aastaga kasvuhoonegaaside heidet vähendada 24%;
- maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektoris (nn LULUCF) peab võrreldes baastasemega (2016-2018 keskmine) olema 2030. aastaks KHG sidumine 0,434 mln t CO₂ ekv võrra suurem, sh peavad perioodil 2021-2025 olema sektori heitkogused kompenseeritud süsiniku sidumisega sama sektori poolt ning aastatel 2026-2029 tuleb püsida kindlaks määratud KHG eelarve piirides;
- taastuvenergia osakaal energia summaarsest lõpptarbimisest peab aastal 2030 olema vähemalt 65%;energia lõpptarbimine peab aastani 2030 püsima tasemel kuni 29,4 TWh/a, üldine energiasäästukohustuse täitmine perioodil 2021-2030 mahus kuni 21,28 TWh aitab hoida energia lõpptarbimist samal tasemel;
- primaarenergia tarbimise vähenemine aastaks 2030 indikatiivselt kuni 48% (võrreldes tarbimise tipuga aastal 2016=69,8 TWh) eelkõige põlevkivi jm fossiilkütuste kasutuse vähenemisega, uue energiatõhususe direktiivi artikkel 4 põhjal peab primaarenergia tarbimine 2030. aastal olema kuni 36,523 TWh;
- energiajulgeoleku tagamine, hoides imporditud energiast sõltuvuse määra võimalikult madalal, vähendades fossiilse gaasi kasutust, säilitades ka edaspidi täieliku energiasõltumatus Vene Föderatsioonist, suurendades kriitilise energiainfrastruktuuri vastupanuvõimet lähtudes tänastest riskidest, kohalike taastuvate energiaallikate kasutuse (tuuleenergia maal ja merel, päike) suurendamise ja piisava juhitava võimsuse olemasolu tagamisega elektrienergiast;
- elektrivõrkude riikidevahelise ühendatuse miinimumkriteeriumidele vastamine Euroopa Liidu liikmesriikide elektrivõrkude omavahelise ühendatuse hoidmisega vähemalt 15% tasemel aastal

2030, mh elektrivõrgu sünkroniseerimisega Kesk-Euroopa sagedusalaga 2025. aastal ja vajadusel riikidevaheliste ühenduste tugevdamisega (EstLink 3 ja Eesti-Läti nn neljas ühendus);

- teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rakendamine majanduse konkurentsivõime hoidmiseks kliimaneutraalse energiatootmise, nutikate ja kestlike energialahenduste (rohevesinik, biometaan) kasutuselevõtu, paindlikkusturu (sh tarbimise juhtimine, energiasalvestus) ja ülekandevõrkude arendamisega.

Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 toob välja, et eri stsenaariumite kohaselt suureneb äärmuslike ilmastikunähtuste sagedus, mis suure tõenäosusega toob kaasa raskemate ilmastikuoludega seotud loodusõnnetuste sagenemise. Veetaseme muutus, sademete hulga ja temperatuuri äärmuslikud muutused mõjutavad põllumajandust ja sellest tingitult omakorda toiduainetega varustatust, tervishoidu, tööstust ning transpordi ja infrastruktuuri muude elementide toimimist ning ökosüsteemi terviklikkust. Kliimamuutuste tõttu on paljude maismaa-, magevee- ja merevee liikide geograafiline levik, hooajaline aktiivsus, rände mustrid, esinemine ja liikide koostoimimine muutunud. Kliimamuutustel on märkimisväärsed majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed, mis on riskipiirkondades ja riskisektorites tõsisemad kui mujal.

Eesti riikliku kliimamuutustega kohanemise arengukava üldeesmärk on suurendada Eesti riigi regionaalse ja kohaliku tasandi valmidust ja võimet kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks.

Lisaks on Eesti riiklikul kliimamuutustega kohanemise arengukaval 8 alameesmärki, millega on oluline arvestada Viljandi valla üldplaneeringus:

- paranenud päästevõimekus ja inimeste oskus kaitsta oma tervist ja vara on vähendanud kliimamuutuste negatiivset mõju tervisele ja elukvaliteedile;
- tormi-, üleujutus- ja erosioonirisk on maandatud, soojussaare efekti on leevendatud, asustuse kliimakindlust on suurendatud, valides selleks parimad lahendused maakasutuses ja selle planeerimises;
- muutuvus kliimas on tagatud liikide, elupaikade ja maastike mitmekesisus ning maismaa- ja veeökosüsteemide soodne seisund ja terviklikkus ning sotsiaalmajanduslikult oluliste ökosüsteemiteenuste pakkumine piisavas mahus ja piisava kvaliteediga;
- Eestile oluliste biomajandussektorite jätkusuutlikkus on tagatud kliimateadliku põllu-, metsa-, vee-, kala- ja puhkemajanduse ning turba kaevandamisega;
- kliimamuutustega kaasnevad võimalused ja riskid on majandussubjektide poolt parimal võimalikul viisil juhitud;
- teadlikkus kliimamuutustega kaasnevatest riskidest ja võimalustest on suurenenud;
- kliimamuutuste mõju tõttu ei ole vähenenud elutähtsate teenuste kättesaadavus ega hoonete energiatõhusus;
- kliimamuutuste tõttu ei ole vähenenud energiasõltumatus, -turvalisus, varustuskindlus ja taastuenergiaressursside kasutatavus ning ei suurene primaarenergia lõpptarbimise maht.

Viljandimaa maakonnaplaneering 2030+

Viljandimaa maakonnaplaneeringu eesmärk on määrata maakonna ruumilise arengu põhimõtted ja suundumused ning tasakaalustada riiklikke ja kohalikke huve. Maakonnaplaneering on üldplaneeringu koostamise alus.

Maakonnaplaneeringus esitatud Viljandimaa visioon on:

Viljandimaa elanikele on tagatud jätkusuutlik heaolu. Viljandimaal on säilinud asustus ja kohalik kultuur ning nende arenguks on piisavalt inimesi. Viljandimaa elukeskkonna areng toimub säästva arengu põhimõtete kohaselt.

Visiooni saavutamiseks on kavandatud neli arengusuunda: inimkapitali arendamine, ettevõtluskeskkonna ja majanduse arendamine, maine tõstmine ning elukeskkonna ja sotsiaalse taristu arendamine.

Üldplaneeringu koostamisel tuleb arvestada järgmiste maakonnaplaneeringu põhimõtetega:

- asustus ja keskuste võrgustik: tugevdada Viljandi linna kui maakonna- ja toimepiirkonna keskust ning toetada teiste keskuste elujõulisust ja teenuste kättesaadavust. Linnalise asustusega aladel eelistada olemasoleva asustusstruktuuri tihendamist ja kasutusest välja jäänud alade taaskasutamist, maalistes piirkondades säilitada hajaasustus ja traditsiooniline asustusmuster;
- liikuvus ja ühendused: arendada sidusat jalg- ja jalgrattateede võrgustikku, eelkõige Viljandi linna lähivööndis, ning parandada ühistranspordiühendusi keskuste ja maapiirkondade vahel. Soodustada rongiliikluse kasutamist, sidudes raudteepeatused bussiühenduste, juurdepääsuteede ning auto- ja jalgrattaparklatega;
- ettevõtlus ja põllumajandus: eelistada olemasolevate ettevõtlus- ja tootmisalade arendamist ning laiendamist, sealhulgas Mäeltküla ettevõtlusala laiendamist Viiratsi piiril. Säilitada väärtuslikud põllumajandusmaad põllumajanduslikus kasutuses ja vältida nende põhjendamatut hoonestamist;
- loodus- ja kultuuriväärtused: tagada roheline võrgustiku toimimine ja sidusus, säilitada väärtuslikud maastikud, kultuuripärand ning piirkondlikud eripärad ja traditsioonilised elulaadid. Avalikult kasutatavatele veekogudele tuleb tagada juurdepääs;
- elukeskkond ja puhkealad: kujundada kompaktne, mitmekesine ja kvaliteetne elukeskkond ning siduda asulate haljasalad, puhkealad ja liikumisteed terviklikuks võrgustikuks;
- turvalisus ja riskide ennetamine: arvestada riigikaitseliste ehitiste ja nende piiranguvöönditega, sealhulgas Sakala maleva staabi- ja tagalakeskuse ning Väluste lasketiirudega. Vältida uue hoonestuse kavandamist üleujutusohuga aladele, eelkõige Halliste, Navesti, Raudna, Suur-Emajõe ja Tänassilma jõe ääres, ning arvestada ohtlike ettevõtete ohualadega.

Viljandi maakonna arengustrateegia 2035

Viljandi maakonna arengustrateegia 2035 „Viljandimaa – arenev PÄRIS EESTI“ suunab maakonna pikaajalist arengut. Keskne väljakutse on rahvastiku vähenemine, mida püütakse aeglustada atraktiivsete töökohtade loomise, konkurentsivõime suurendamise ning avaliku, era- ja kolmanda sektori koostöö kaudu.

Viljandimaa visioon:

Viljandimaa elanikele on tagatud kestev heaolu. Maakonnas on säilinud jätkusuutlik asustus ja arenev kohalik kultuur ning selleks on piisavalt inimesi. Viljandimaa elukeskkonna arendamine toimub kestva arengu põhimõtete kohaselt. Soovitud seisundi saavutamise peamiseks vahendiks on Viljandimaa konkurentsivõime suurendamine tööturul.

Visiooni elluviimiseks keskendutakse neljale arengusuunale:

- inimkapitali arendamine: toetada eestvedajate ja kompetentsete spetsialistide kujunemist ning elanike toimetulekut, tervist, aktiivsust ja kodumaakonna väärtustamist;
- ettevõtluskeskkonna ja majanduse edendamine: luua ettevõtlust toetav keskkond, arendada atraktiivseid töökohti ja nutikat spetsialiseerumist ning kasutada maakonna ressursse jätkusuutlikult;
- maine tõstmine: kujundada Viljandimaa tuntust ainulaadse ja areneva PÄRIS EESTI piirkonnana, mis on atraktiivne elanikele, ettevõtjatele ja külastajatele;
- elukeskkonna ning tehnilise ja sotsiaalse taristu arendamine: arendada ettevõtlust ja elukvaliteeti toetavaid ühendusteid, transpordiühendusi, elektri- ja andmesidet, elamufondi ning avalikke teenuseid. Tagada toimiv keskuste ja toimepiirkondade võrgustik ning loodus- ja tehiskeskkonna tasakaalustatud areng.

Üldplaneeringu koostamisel tuleb arvestada arengustrateegia ruumiliste eesmärkidega, eelkõige tasakaalustatud asustuse, keskuste võrgustiku, ettevõtlust toetava taristu, teenuste kättesaadavuse ning loodus- ja tehiskeskkonna tasakaalustatud arenguga.

Viljandi valla arengukava aastateks 2022-2030

Viljandi valla arengukava visioon 2030 „Viljandi vald – kestva heaoluga kodu” suunab valla pikaajalist arengut. Eesmärk on kujundada elanikusõbralik, nüüdisaegne ja turvaline elukeskkond, kus kvaliteetsed teenused toetavad inimest kogu elukaare jooksul.

Visioon:

Viljandi vallas on inimestel hea elada. Kestva heaolu kindlustavad neile elanikusõbralik, nüüdisaegne ja turvaline keskkond, puhas loodus ning avatud kogukonnad. Heatasemelised teenused katavad inimese terve elukaare. Elanikud on tervislike eluviisidega, terved, enesega toimetulevad ja traditsioone väärtustavad. Viljandi vald on uuemeelne ja julge tulevikulooja, kus paistavad silma targad ning inimesekesksed lahendused.

Arengukavaja selle tegevuskava põhjal on üldplaneeringus käsitletavad põhiteemad:

- määrata Viiratsi ja teiste keskuste arengusuunad ning elamualade arendamise tingimused;
- arvestada Mäeltküla ettevõtlusala arendamise ja laiendamisega;
- määrata ettevõtlust ja turismi toetavad maakasutustingimused;
- kavandada teede, kiire andmeside ning muu tehnilise taristu areng;
- täpsustada ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengualasid;
- täpsustada rohevõrgustikku ja selle toimimist tagavaid tingimusi;

- määrata puhke- ja virgestusalad ning tagada avalik juurdepääs veekogudele;
- luua ruumilised eeldused haridus- ja sotsiaalteenuste kättesaadavuseks;
- kajastada tehnovõrkudest, veehaaretest, maardlatest ja muudest objektidest tulenevaid kitsendusi.

Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2021-2032

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni (ÜVK) arendamise eesmärk on tagada tiheasustusaladel nõuetekohane joogiveevarustus ning reovee kogumine ja puhastamine. Süsteeme tuleb arendada ja majandada jätkusuutlikult, säilitades teenuse kvaliteedi ning vähendades keskkonnariske.

Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2021-2032 arvestades tuleb üldplaneeringus:

- kajastada ÜVK põhivõrgud ja -rajatised ning nendest tulenevad kitsendused;
- arvestada Mäeltküla tööstuspargi, Peetrimõisa, Rahetsema, Päre suvilapiirkonna ja Jämejala ÜVK arendamise vajadustega;
- täpsustada vajaduse korral reoveekogumisalade piire, lähtudes asustusest ja põhjavee kaitsest;
- seada sademevee eelistatult looduslähedase käitlemise põhimõtted;
- arvestada ÜVK rajamisel kaitstavate alade, liikide elupaikade ja muude loodusväärtustega.

Viljandi valla jäätmekava 2025–2030

Viljandi valla jäätmekava 2025–2030 suunab valla jäätmehoolduse arengut ning määrab selle eesmärgid, tegevused ja meetmed. Üldplaneeringus tuleb arvestada järgnevaga:

- reserveerida maa-alad jäätmejaamade ja kogumispunktide arendamiseks, sealhulgas Kolga-Jaani jäätmejaama laiendamiseks;
- võimaldada hajaasustuses kogukondlike jäätmemajade rajamist;
- tagada jäätmemahutitele jäätmeveokite aastaringne juurdepääs ja piisav teenindusruum;
- eelistada avalikus ruumis jäätmete lendumist takistavaid kogumisvahendeid;
- toetada ehitusmaterjalide korduskasutust ja ehitusjäätmete nõuetekohast käitlust;
- kavandada jäätmejaamade juurde võimalused korduskasutatavate esemete kogumiseks ja ringlusse suunamiseks.

Viljandi valla kaugküttepiirkondade soojusmajanduse arengukava 2026–2036

Arengukava käsitleb Viiratsi, Mustla, Ramsi ja Kolga-Jaani aleviku ning Päre ja Vana-Võidu küla kaugküttesüsteemide olukorda ja arenguvajadusi. Viljandi vallas on kokku kaheksa kaugküttepiirkonda, millest Jämejala ja Peetrimõisa on seotud Viljandi linna kaugküttesüsteemiga.

Arengukava eesmärkideks on tagada töökindel, energiatõhus ja põhjendatud hinnaga kaugküte; suurendada kohalike taastuvkütuste kasutamist ja vähendada fossiilkütuste osakaalu; vähendada kaugküttevõrkude

soojuskadu ja optimeerida tootmisvõimsusi; tagada katlamajade vastavus keskkonnanõuetele ja parandada varustuskindlust; kavandada investeeringuid vastavalt süsteemide tehnilisele seisundile ja tarbimisprognoosile ja säilitada kaugkütte jätkusuutlikkus hoonete energiatõhususe paranemise ja soojustarbimise võimaliku vähenemise tingimustes.

Üldplaneeringu koostamisel tuleb lähtuda vajadusest:

- kajastada Viiratsi, Mustla, Ramsi, Kolga-Jaani, Päri, Vana-Võidu, Jämejala ja Peetrimõisa kaugküttepiirkonnad ning neis paiknevad olulisemad katlamajad ja kaugküttevõrgud;
- määrata Kolga-Jaani kaugküttepiirkonna piir ning vajaduse korral ajakohastada teiste kaugküttepiirkondade piire; säilitada katlamajade, kaugküttetorustike ja nende laiendamiseks vajalikud maa-alad ning vältida nende toimimist takistavat maakasutust;
- suunata kaugküttepiirkondades uued suurema soojusvajadusega arendused võimaluse korral olemasoleva võrgu lähedusse ja eelistada nende liitmist kaugküttega;
- arvestada Mustla ja Päri kaugküttevõrkude rekonstrueerimise ning Päri hakkpuidukatlamaja rajamisega;
- luua ruumilised eeldused Ramsi võrgu soojuskadude vähendamiseks ning võimaliku rekonstrueerimise elluviimiseks;
- arvestada Vana-Võidu kaugküttevõrgu rekonstrueerimise, katlamaja uuendamise ja võimaliku väiksema võimsusega biokütusekatla rajamisega;
- võimaldada Ramsi ja Vana-Võidu katlamajadele suitsugaaside puhastusseadmete paigaldamist;
- hinnata uute elamu-, ettevõtlus- ja ühiskondlike alade kavandamisel nende mõju kaugküttesüsteemi koormusele ja majanduslikule jätkusuutlikkusele;
- võimaldada kohalike taastuvenergia-, koostootmis- ja energiasalvestuslahenduste kasutamist, kui need sobivad olemasoleva kaugküttesüsteemiga.

Viljandi valla kogukonna heaolu arengukava 2025-2030

Viljandi valla kogukonna heaolu arengukava 2025–2030 suunab hariduse, noorsootöö, sotsiaalhoolekande, tervise, kultuuri, kogukondade, kriisivalmiduse, kommunikatsiooni ja avaliku ruumi arendamist. Kava lähtub valla visioonist „Viljandi vald – kestva heaoluga kodu“ ning väärtustest: puhas loodus, areng ja kestmine, uuemeelsus, koostöö ja sidusus. Heaolu kujundamisel rõhutatakse kohaliku omavalitsuse, kogukondade ja elanike koostööd, ennetustööd, kaasamist ning loodushoidlikku arengut.

Arengukava eesmärkideks on kujundada ühtne, kvaliteetne ja kogukonna arengut toetav haridusruum; suurendada noorte osalust ja seotust kodukohaga; tagada elanike elukaareülene heaolu ja abivajajate toimetulek; parandada tervise-, liikumis- ja sportimisvõimaluste kättesaadavust; tugevdada kogukondade elujõulisust, koostöövõimet ja kriisivalmidust; arendada kogukonnamaju piirkondliku identiteedi ja kultuurielu keskustena; parandada vallavalitsuse ja kogukondade vahelist kommunikatsiooni ning kaasamist; kujundada avalikku ruumi koostöös kogukondadega.

Üldplaneeringu koostamisel tuleb lähtuda vajadusest:

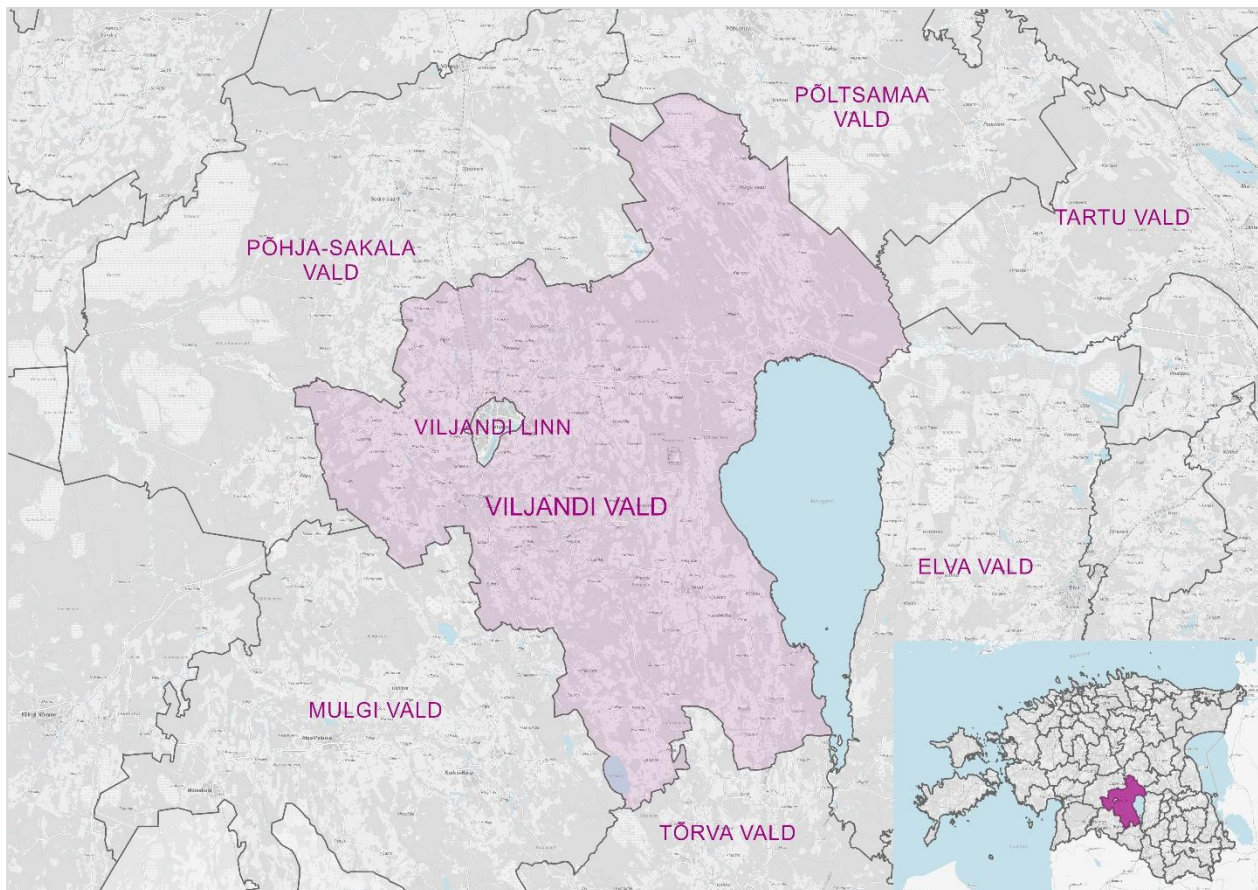
- luua ruumilised eeldused haridus-, noorsootöö-, sotsiaal-, tervise- ja kultuuri teenuste kättesaadavuseks ning arvestada haridusvõrgu võimalike muudatustega;
- säilitada ja arendada kogukonnamaju piirkondlike teenus-, kultuuri- ja kriisivalmiduse keskustena;
- kavandada eri vanuserühmadele ligipääsetavad spordi-, mängu-, liikumis-, puhke- ja ujumiskohad;
- parandada avalike teenuste ja rajatiste ligipääsetavust, sealhulgas ühistranspordiga, jalgsi ja jalgrattaga;
- määrata avaliku ruumi ja rohealade arendamise põhimõtted, lähtudes turvalisusest, universaalsest disainist ning kogukondade vajadustest;
- arvestada bussipeatuste ajakohastamise ning piirkondlike infotahvlite ja muu kogukonnataristu rajamise võimalusega;
- toetada külakeskuste ja kogukondade identiteeti ning kohaliku kultuuripärandi säilimist;
- kavandada avaliku ruumi, puhkealade ja teenuskeskuste arendamine kogukondi varakult kaasates;
- arvestada kogukondade kriisivalmidusega ning luua vajaduse korral ruumilised eeldused kerksuskeskuste toimimiseks.

8. ÜLDPLANEERINGUGA MÕJUTATAVA KESKKONNA ÜLEVAADE. EELDATAVALT KAASNEV OLULINE KESKKONNAMÕJU NING ASJAKOHASED MÕJUD

8.1. PLANEERINGUALA PAIKNEMINE JA ÜLDINE KIRJELDUS

Viljandi vald moodustati 06.11.2013, kui ühinesid Paistu, Pärsti, Saarepeedi ja Viiratsi vald. Haldusreformi käigus liitusid 2017. aasta sügisel veel Kolga-Jaani ja Tarvastu vald, mille tulemusel kujunes välja praegune Viljandi vald. Viljandi vald asub Viljandi maakonna lõuna-, kesk- ja idaosas, ümbritsedes Viljandi linna, piirnedes põhjast ja loodest Põhja-Sakala vallaga, edelast Mulgi vallaga, lõunast Valga maakonda kuuluva Tõrva vallaga, idast Võrtsjärve ja Tartu maakonda kuuluvate Elva ja Tartu vallaga ning kirdest Põltsamaa vallaga (skeem 1).

Valda läbivad põhimaanteedest Tartu – Viljandi – Kilingi-Nõmme, tugimaanteedest Imavere – Viljandi – Karksi-Nuia, Viljandi – Põltsamaa ning Viljandi – Rõngu maantee. Viljandi valda läbib osaliselt Lelle – Viljandi raudtee.

Skeem 1. Viljandi valla haldusterritoorium ja paiknemine (aluskaart: Maa- ja Ruumiamet).

Planeeritav ala on kogu Viljandi valla territoorium (1 371,64 km²), kus elab 13 295 elanikku (seisuga 01.01.2026, Statistikaamet). Viljandi vallas on 4 alevikku: Viiratsi, Mustla, Ramsi ja Kolga-Jaani. Lisaks on vallas 126 küla, mille hulgas leidub mitmeid ajaloolise tähendusega asustusüksusi. Suurim asula on Viiratsi alevik. Viiratsi paikneb vahetult Viljandi linna külje all ja toimib olulise elamuarenduse ja teenuste piirkonnana.

Viljandi maakonnaplaneeringu 2030+ kohaselt moodustub Viljandi maakonna keskuste võrgustik hierarhiliselt nelja erineva tasandi keskustest, mis on määratud kokkulepitud kriteeriumide alusel. Maakondlik keskus (toimepiirkonna keskus, maakonnakeskus) on Viljandi linn koos Viiratsi aleviku ja Jämejala külaga. Maakondliku tasandi keskus on toimepiirkonna keskus ja ka maakonnakeskus, kuhu on koondunud töökohad ning regionaalsed teenused. Kuna Viljandi vald ümbritseb Viljandi linna, on maakondlikul keskusel väga tugev roll Viljandi valla elanikele teenuste ja töökohtade pakkumisel. Viljandi vallas piirkondlikud keskused puuduvad. Kohalikeks keskusteks on vallas Mustla ja Kolga-Jaani. Kohalikes keskustes on soovitatavalt kättesaadavad teenused, mis rahuldavad elanike põhivajadused. Lähikeskused aitavad parandada teenuste kättesaadavust suurematest keskustest eemal paiknevates piirkondades. Lähikeskusteks on maakonnaplaneeringus Viljandi valla territooriumil nimetatud Tănassilma, Paistu ja Leie küla.

8.2. LOODUSKESKKOND

Viljandi valda iseloomustab mitmekesine loodusmaastik, hõre asustus ning ulatuslikud metsa- ja põllumajandusmaastikud. Viljandi valla pinnamood on vaheldusrikas, piirkonda ilmestavad Sakala kõrgustikule omased lainjad moreenmaastikud ja tasase reljeefiga Võrtsjärve madalik. Viljandi vallaga piirneb Võrtsjärve lääne ja põhjaosa. Võrtsjärv ja selle ümbrus on väärtuslik elupaik paljudele taime- ja loomaliikidele. Järv ja selle

rannaalad on olulised pesitsus-, toitumis- ja rändepeatuspaigad arvukatele linnuliikidele ning järv on tuntud ka oma kalastiku poolest. Järv on läbi aegade olnud tuntud kalastuspiirkond ning toetab kohaliku kalandustraditsiooni püsimist. Samuti pakub järv võimalusi puhke- ja loodusturismiks, sealhulgas veematkadeks, harrastuskalastuseks, linnuvaatluseks ning loodushariduslikeks tegevusteks. Võrtsjärve äärsed asulad, näiteks Valma ja Vaibla piirkond, on olulised puhkemajanduse ja külastustegevuse keskused.

Olulise osa valla territooriumist moodustavad metsad, kus leidub nii okas- kui segametsi. Metsad koos niitude, põllumaade ja veekogudega loovad liigirikka elukeskkonna ning toetavad piirkonna bioloogilist mitmekesisust. Looduslähedaste alade säilimist soodustavad valla suur territoorium ja suhteliselt väike asustustihedus.

8.2.1. Maastik

Maastikulise liigestatuse järgi asub Viljandi vald Sakala kõrgustikul ja Võrtsjärve madalikul (skeem 2).

Skeem 2. Viljandi valla maastik (aluskaart: Maa- ja Ruumiameti kaardirakendus).

Sakala kõrgustik meenutab üldjoontelt kolmnurka, mille alus on Põhja-Lätis ja mandrijää poolt tõmbiks kulutatud põhjatipp ulatub Navesti jõe oruni. Sakala on kulutuskõrgustik, mis on Võrtsjärve ja Liivi lahe vesikonna veelahkmeks. Sakala kõrgustikul asub Viljandi valla lääneosa.

Maastiku eripära avaldub kõrgustiku valdavalt tasandikulise pinnamoe liigestatusena ürgsete jõeorgude poolt lavadeks. Äärealadele lisab omapära mõningane voorestatus. Jääaegadel tugevasti kulutatud aluspõhjale on peamiselt viimasest liustikust jäänud punakaspruunist moreenist koosnev pinnakate. Sakala maastiku olemust

ja ilmet on olulisel määral kujundanud inimene oma pikaajalise intensiivse põllumajandustegevusega, millega on kaasnenud hulga suurte maa-asulate teke (Arold I., 2005).

Kõrgustiku põhjaosa eraldab muust alast ligi kilomeetri laiune ja kuni 30 m sügavune Tānassilma – Viljandi – Raudna ürgorg, sellega on ühinenud Ōisu – Kõpu laugeveeruline org ning Sinialliku mitmekesise vormistikuga org. Sinialliku ja Viraski oja kallastel paljanduvad Kesk-Devoni Aruküla lademe liivakivid, moodustades Loodi põrgus maalilise paljandi. On ka vanu orge, mida osaliselt täidab viimasest jääajast pärit moreen. Ürgorgudes (Loodi, Saarepeedi) leidub oose ja mõhnu, oruveerusid liigestavad rohked lisaorud, kus mitmel pool paljandub järsu seinana Devoni liivakivi. Kõrgustiku jalam paikneb 50–55 m kõrgusel, tasandikuline lagi ulatub 60–70 meetrist Viljandi ümbruses 128 meetrini Sürgaveres (Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2021-2032).

Võrtsjärve madalik on Eestis iselaadne ümberjärverajoon, mille sisse jääb maismaalise osaga mõjuselt võrreldav Võrtsjärv kui veemaastik. Võrtsjärv on vee koondajana ja vee andjana tugev mõjur naaberladele. Võrtsjärve madaliku maastikud on kujunenud Eesti keskosa suurimas kulutusnõos Holotseeni algul esinenud suure veekogu – nn Suur-Võrtsjärve asemel. Võrtsjärve lääneranniku paikkond on suuremas ulatuses madal 3-4 km laiune ala Sakala kõrgustiku ja Võrtsjärve vahel. Sealne maastik on kujunenud valdavalt märgadel liivastel ja saviliivastel jääjärve- ning järvetasandikel. Veepiiri saadab peaaegu kogu ulatuses roostik (Arold I., 2005).

Võrtsjärve põhjaranniku paikkond hõlmab Kolga-Jaani – Parika – Leie piirkonna, kus ida-kirde suunda jääb Kolga-Jaani voorestik ning lääne-edelasse Parika soode ning järvetasandike maastik.

KSH-s analüüsitakse ja hinnatakse maastikupildi muutmisel kaasnevaid häiringuid loomastikule, sh nende elupaikadele, liikumisele ja rändetingimustele. Kaasnevaid mõjusid hinnatakse arendatavate alade kattumisel loodusliku ja looduslähedase taimkattega ning looduslike ja poollooduslike aladega. Tähelepanu pööratakse traditsioonilise ajaloolise asustusstruktuuri ja väljakujunenud külade struktuuri säilimisele ning väärtuslikele maastikele omaste kultuurilis-ajalooliste, esteetiliste, looduslike, rekreatsiooniliste ja identiteediväärtuste säilimisele, samuti maastike sihipärase hooldamise tagamisele.

8.2.2. Geoloogia

Viljandi valla aluspõhja avamusala moodustavad peamiselt Kesk-Devoni Aruküla lademe ja väiksemas osas Burtnieki ja Narva lademe aleuoliidid. Valla põhjaosa, Kolga-Jaani piirkonnas moodustab aluspõhja avamusala Siluri Adavere lademe mergel ja lubjakivi ning Raikküla lademe lubjakivi ja dolokivi. (Maa- ja Ruumiameti geoportaal, 1:400 000 geoloogilised kaardid).

Pinnakattes levib peamiselt moreen, vähem on soo- ja jääjärvelisi ning glatsiofluviaalseid setteid. Ulatuslikumad soosetete levikualad on valla põhjaosas, kus laiuvad Parika raba, Soosaare raba ja Meleski raba. Pinnakate valla territooriumil on suhteliselt paks valdavalt 10 kuni 25 meetrit (kõrgustikul enamgi), Võrtsjärve läänekalda aladel 5-10 m. Mullastiku kaart (Maa- ja Ruumiamet) on Sakala kõrgustiku, sh Viljandi valla aladel väga mitmekesine, kuna looduslikud tingimused varieeruvad piirkonnas suhteliselt palju. Umbes poolt Sakala kõrgustikust katavad pruunid näivleetunud ning nendega koos leetjad ja gleistunud leetjad mullad. Viljandist põhja pool on valdavad leetjad mullad, ida pool on gleistunud leetjad ja leostunud gleimullad.

8.2.3. Maavarad

Viljandi valla pinnakattes levivad kaevandatavad maavarad on liiv, kruus ja turvas. Vallas asub osaliselt või tervikuna kokku 34 maardlat (tabel 3). Viljandi vallas kehtivad kaevandamisload (seisuga 17.08.2026) on esitatud tabelis 4, neid on kokku 35.

Tabel 3. Viljandi vallas asuvad maardlad (Maa- ja Ruumiamet, maardlate rakendus 17.08.2026).

Maardla nimetus	Põhimaavara	Omaavalitsus	Pindala (ha)	Maardla kood
Tohvri	liiv	Põhja-Sakala vald, Viljandi vald	50,44	MRD0000241
Ahimäe	liiv	Viljandi vald	12,68	MRD0000242
Supsimari	kruus	Viljandi vald	10,66	MRD0000667
Murese	kruus	Viljandi vald	33,64	MRD0000687
Mustassaare	liiv	Viljandi vald	4,37	MRD0001039
Soosaare	turvas	Põhja-Sakala vald, Põltsamaa vald, Viljandi vald	8389,37	MRD0000094
Õisu	turvas	Mulgi vald, Viljandi vald	970,75	MRD0000118
Vanamõisa	liiv	Viljandi vald	5,56	MRD0000974
Kärstna	kruus	Viljandi vald	19,35	MRD0000244
Tänassilma	turvas	Viljandi vald	263,88	MRD0000534
Pingu	turvas	Viljandi vald	125,96	MRD0000477
Välgita	kruus	Viljandi vald	24,33	MRD0000668
Tiidu	kruus	Viljandi vald	2,52	MRD0000872
Saarepeedi	liiv	Viljandi vald	2,27	MRD0000784
Umbusi	turvas	Põltsamaa vald, Viljandi vald	6880,47	MRD0000213
Pombre	kruus	Viljandi vald	25,72	MRD0000231
Parika	turvas	Põhja-Sakala vald, Viljandi vald	2561,55	MRD0000215
Nõmme-Koordi (Pirmastu)	liiv	Viljandi vald	35,86	MRD0000010
Kurevarese	kruus	Viljandi vald	9,95	MRD0000686
Pihlaka	liiv	Viljandi vald	18,08	MRD0000734
Kassi	kruus	Viljandi vald	19,71	MRD0000976
Välgita	turvas	Põhja-Sakala vald, Viljandi vald	240,18	MRD0000535
Vanavälja	turvas	Viljandi vald	323,08	MRD0000490
Linsi	liiv	Viljandi vald	4,01	MRD0000288
Päidre	turvas	Mulgi vald, Viljandi vald	364,82	MRD0000533
Kurvitsa	liiv	Viljandi vald	14,66	MRD0000673
Ärma	liiv	Viljandi vald	4,52	MRD0000797
Pahuvere	liiv	Viljandi vald	23,12	MRD0000806
Källisaare	liiv	Viljandi vald	2,39	MRD0000682
Kõksa	turvas	Viljandi vald	357,9	MRD0000513
Pilu	liiv	Viljandi linn, Viljandi vald	5,07	MRD0000230
Pahuvere	turvas	Viljandi vald	574,44	MRD0000489
Rubina	turvas	Mulgi vald, Tõrva vald, Viljandi vald	1674,99	MRD0000190
Leie	turvas	Viljandi vald	505,59	MRD0000532

Tabel 4. Kehtivad kaevandamisload Viljandi vallas (Maa- ja Ruumiamet, maavarade rakendus, 17.08.2026).

Kaevandamis- loa nr	Mäeeraldise nimetus	Maavara kasutusala	Kaevandamisloa omaja	Mäeeraldise pindala (ha)
KL-513379	Vanamõisa liivakarjäär	täiteliiv	Osaühing Enera	5,56
KL-516609	Tiidu kruusakarjäär	ehituskruus	AS Tariston	2,52
KL-512457	Supsimari II kruusakarjäär	ehituskruus	Metsamaahalduse Aktsiaselts	7,73
VILM-039	Pilu II liivakarjäär	ehitusliiv, täiteliiv	Mikser OÜ	4,66
KL-524834	Nõmme-Koordi III liivakarjäär	täiteliiv	Friendma OÜ	1,91
VILM-051	Kurevarese kruusakarjäär	ehituskruus, ehitusliiv, täiteliiv	Osaühing Kleo	8,88
VILM-052	Kärstna liivakarjäär	ehitusliiv, täiteliiv	AS TREV-2 Grupp	14,25
VILM-070	Kurvitsa liivakarjäär	täiteliiv	Höbelakk OÜ	8,87
KL-527347	Murese II kruusakarjäär	ehituskruus	OÜ Raidano	7,99
VILM-069	Pombre II kruusakarjäär	ehituskruus, ehitusliiv, täiteliiv	osaühing MOREEN	8,74
L.MK/325455	Välgita kruusakarjäär	ehituskruus, ehitusliiv, täiteliiv	Verston OÜ	24,33
VILM-064	Ahimäe liivakarjäär	ehitusliiv, täiteliiv	OÜ Aigren	12,64
KL-522403	Pirmastu III liivakarjäär	täiteliiv	Osaühing Eureka	1,86
KL-524531	Kassi liivakarjäär	täiteliiv	Puiste Teed OÜ	5,5
KL-512464	Kurvitsa II liivakarjäär	täiteliiv	Osaühing Höbelakk	4,04
KL-514338	Kassi kruusakarjäär	ehituskruus	AS TREV-2 Grupp	3,96
VILM-068	Pombre liivakarjäär	ehituskruus, ehitusliiv	osaühing MOREEN	13,23
VILM-038	Ärma liivakarjäär	ehitusliiv, täiteliiv	Sakala Teed OÜ	4,52
KL-520904	Nõmme-Koordi II liivakarjäär	ehitusliiv, täiteliiv	LAVO Kaubanduse Osaühing	2,26
VILM-045	Pirmastu II liivakarjäär	ehituskruus, ehitusliiv, täiteliiv	Osaühing Eureka	7,4
L.MK/331942	Murese III kruusakarjäär	ehituskruus	AS TREV-2 Grupp	3,97
KL-518388	Linsi liivakarjäär	ehitusliiv	Marina Minerals OÜ	3,62
KL-520903	Nõmme-Koordi liivakarjäär	ehitusliiv, täiteliiv	Holstre-Nõmme Kalastus OÜ	22,96
KL-516841	Tohvri liivakarjäär	ehitusliiv	Marina Minerals OÜ	1,94
VILM-034	Saarepeedi liivakarjäär	ehituskruus, täiteliiv	MANSARV OÜ	2,27
L.MK/332035	Pihlaka liivakarjäär	ehitusliiv	AS Silikaat	18,04
VILM-026	Soosaare I turbatootmisala	hästilagunenud turvas, vähelagunenud turvas	Kraver AS	73,89
VILM-067	Soosaare II turbatootmisala	hästilagunenud turvas, vähelagunenud turvas	Kraver AS	57,38
VILM-071	Pahuvere liivakarjäär	ehitusliiv, täiteliiv	PM KAUBANDUSGRUPP osaühing	7,71
VILM-058	Murese kruusakarjäär	ehituskruus, ehitusliiv	Eesti Keskkonnateenused AS	6,43
VILM-010	Parika turbatootmisala	hästilagunenud turvas, vähelagunenud turvas	AS Ramsi Turvas	257,67

Kaevandamis- loa nr	Mäeeraldise nimetus	Maavara kasutusala	Kaevandamisloa omaja	Mäeeraldise pindala (ha)
VILM-020	Tässi turbatootmisala	hästilagunenud turvas, vähelagunenud turvas	Aktsiaselts Kraver	210,47
L.MK/332957	Pahuvere II liivakarjäär	ehitusliiv	Kruusamägi OÜ	14,6
VILM-025	Parika II turbatootmisala	hästilagunenud turvas, vähelagunenud turvas	AS Ramsi Turvas	175,5
VILM-029	Soosaare III turbatootmisala	hästilagunenud turvas, vähelagunenud turvas	Aktsiaselts Kraver	192,06

Eesti maapõuepoliitika visioon ja üleriigiline eesmärk on sõnastatud strateegilises dokumendis „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“. Eesti maapõuepoliitika visioon on uurida ja kasutada maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnavalasid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte. Pikaajaliseks eesmärgiks on tagada maapõueressursside teaduspõhine, riigi majanduskasvule ja ressursitõhususele suunatud keskkonnahoidlik ning inimeste tervist säilitav haldamine ja kasutus. Lisaks eelnevale on oluline vähendada sõltuvust taastumatutest loodusvaradest.

Koostatavas Viljandi valla üldplaneeringus täpsustatakse maardlate, mäeeraldiste, kaevandamiseks taotletavate alade ning kaevandamisest mõjutatud alade kasutamise ja arendamise üldisi põhimõtteid ning määratakse maavara kaevandamise ja kaevandatud alade korrastamise üldised tingimused, arvestades müra, tolmu, vibratsiooni, liikluskõormuse, veerežiimi, maastiku ja lähedal paikneva asustusega. Sellised põhimõtted ja tingimused töötatakse välja koos KSH koostajatega. KSH-s hinnatakse, kas üldplaneeringu lahendus on kooskõlas Eesti maapõuepoliitika eesmärkidega ning ühtlasi looduskeskkonna ja inimeste tervise kaitset käsitlevate regulatsioonide ja põhimõtetega. Üldplaneeringus ja KSH-s käsitletakse ka kaevandamisjärgselt maa-alade potentsiaalseid kasutamisevõimalusi ning KSH annab selleks sisendi soovitude näol nii looduskeskkonna kui sotsiaalmajanduslikest aspektidest lähtuvalt.

Viljandi valla üldplaneeringu KSH koostamisel arvestatakse olemasolevate maardlate ja mäeeraldiste, kaevandamisloa taotlusega hõlmatavate aladega ning nendest tulenevate keskkonnamõjudega muudest mõjuteguritest tulenevate mõjude kooshindamisel.

KSH-s hinnatakse vajadust määrata üldplaneeringus kaevandamist välistavaid alasid, kaevandamise tingimusliku lubatavusega alasid ja puhveralasid.

Iga konkreetse kaevandamistegevuse mõju on hinnatud ja hinnatakse ka edaspidi konkreetsete kaevandamislubade taotluste KMH-de või KMH eelhinnangute raames. Seetõttu ei keskenduta Viljandi valla üldplaneeringu KSH-s niivõrd igast eraldiseisvast kaevandamisõigusega alast või perspektiivsest kaevandamisõigusega alast tulenevatele mõjudele, kuivõrd üldisemal tasemel avalduvatele mõjudele lähtuvalt üldplaneeringuga kavandatavatest maa-alade ehitus- ja kasutustingimustest nii maardla alal kui selle mõjualal.

8.2.4. Radoon

Radoon on värvitu, lõhnata ja maitseta radioaktiivne gaas. Rn on õhust ligi 7,7 korda raskem. See difundeerub pinnasest õhku peamiselt rõhkude erinevuse tulemusel, kuid samuti koos geogaasidega (He-, N- ja C-ühendid) ja vee koostisest. Rn-sisaldus pinnaseõhus saavutab stabiilsuse ligi 2 m sügavusel maapinnast ja sügavamal. Mida lähemale maapinnale, seda intensiivsemalt toimub pinnaseõhu aereerumine ja Rn migreerumine õhku.

Siseruumide õhu koostises kontsentreerub Rn keldrites ja majade esimestel korrustel, eriti ventilatsiooniga kaasnevate vaakumiilmingute tingimustes.

Eestis varieerub pinnaseõhus mõõdetud radoonisisaldus enamasti 23–75 kBq/m³ piirides, kuid võib ületada kohati 500 kBq/m³ piiri¹. Keskkonnaministri 30. juuli 2018. a määruse nr 28 „Tööruumide õhu radoonisisalduse viiteta, õhu radoonisisalduse mõõtmise kord ja tööandja kohustused kõrgendatud radooniriskiga töökohtadel” lisas on kõrgendatud radooniriskiga maa-alade loetelu, milles on nimetatud ka Viljandi vald. Eesti pinnase radooniriski kaardi (andmed 2023. a seisuga) andmetel kuulub Viljandi vald kõrge või väga kõrge radooniriskiga omavalitsuste klassi (kõrge radooniriskiga omavalitsustes on vähemalt 10% mõõtmispunktides radoonisisaldus suurem kui 75 kBq/m³). Keskkonnaministeeriumi väljatöötatud „Radooni riikliku tegevuskava” (2019) kohaselt loetakse kõrge radooni(Rn)-sisaldusega pinnasteks alasid, milles Rn-sisaldus pinnaseõhus jääb vahemikku 50–250 kBq/m³.

Selleks, et Rn-sisaldus majade siseõhus ei ületaks paljudes Euroopa Liidu maades tunnustatud viitetas 200 Bq/m³, ei peaks radoonisisaldus pinnaseõhus ületama 50 kBq/m³. Kõrge Rn-sisaldus pinnaseõhus on riskiteguriks kõrge radoonisisalduse tekkele hoonete siseõhus ning see omakorda mõjub halvasti inimese tervisele - radoon on ohtlik eelkõige sissehingamisel, kuna radioaktiivsel lagunemisel eralduv alfaosake suudab purustada inimese õrna kopsukudet (Eesti pinnase radooniriski kaart).

Maailma Terviseorganisatsiooni WHO (World Health Organisation) andmetel on inimorganismi sattuv Rn (radoon-222) suitsetamise järel tähtsusest teisel kohal olev kopsuvähi tekkimise tõenäosuse suurendaja. Teaduslikud uuringud viitavad, et 3–14% kopsuvähi juhtumitest on tingitud ruumide siseõhus sisalduvast radoonist. Seega kujuneb sissehingatud Rn-rea elementidest radioaktiivne kiirgusallikas pikaks ajaks, mis lisanduvate annuste puhul kogu elu jooksul täieneb (Keskkonnaministeerium, 2019).

Maapinnast väljunud radoon hajub atmosfääris kiiresti ja sellest tulenevalt on välisõhus radooni kontsentratsioon tavaliselt 10–30 kBq/m³. Siseõhus võib radooni kontsentratsioon olla mitu korda kõrgem ning ulatuda kuni mitmekümne tuhande Bq/m³.

Üldjuhul kõrgendatud radooniriskiga aladel asuvate hoonete puhul, milles pole rakendatud radoonikaitsemeetmeid, on hoonete siseõhus ka radooni kontsentratsioon kõrge. Selle peamiseks põhjuseks on majaaluse pinnase kõrge radooniriski tase, mille põhjustavad aluspõhja uraanirikkad kivimid – graptoliitargilliit, oobolus fosforiit, mõned Devoni settekivimite erimid jt. Täiendav radoon võib pärineda põhjaveest, ehitusmaterjalidest ja pinnakattes olevatest rändkividest (Keskkonnaministeerium, 2019).

Radooniriskiga arvestamine on vajalik, et tagada valla elanikele tervislik ja ohutu elukeskkond. KSH koostamisel käsitletakse radooniriski teemat täpsemalt ning määratakse/kirjeldatakse radooniohtlikus piirkonnas ehitamise põhimõtted ja üldised ehitustingimused radooniriski vähendamiseks (radooniohutu ehituslahenduse rakendamiseks) tagamaks inimeste tervise kaitse radioaktiivse kiirgus eest.

¹ Radooni kontsentratsiooni ühik on (k)Bq/m³ (kilo) bekerelli kuupmeetris, mis näitab, mitu radooniaatomit laguneb ühes sekundi jooksul ühes õhu kuupmeetris.

8.2.5. Põhja- ja pinnavesi

Põhjavesi

Viljandi vald asub vesikondade piirialal. Valdav osa vallast asub Ida-Eesti vesikonnas, kuid lääneosa jääb Lääne-Eesti vesikonda.

Viljandi vallas Lääne-Eesti vesikonnas on 4 põhjaveekogumit:

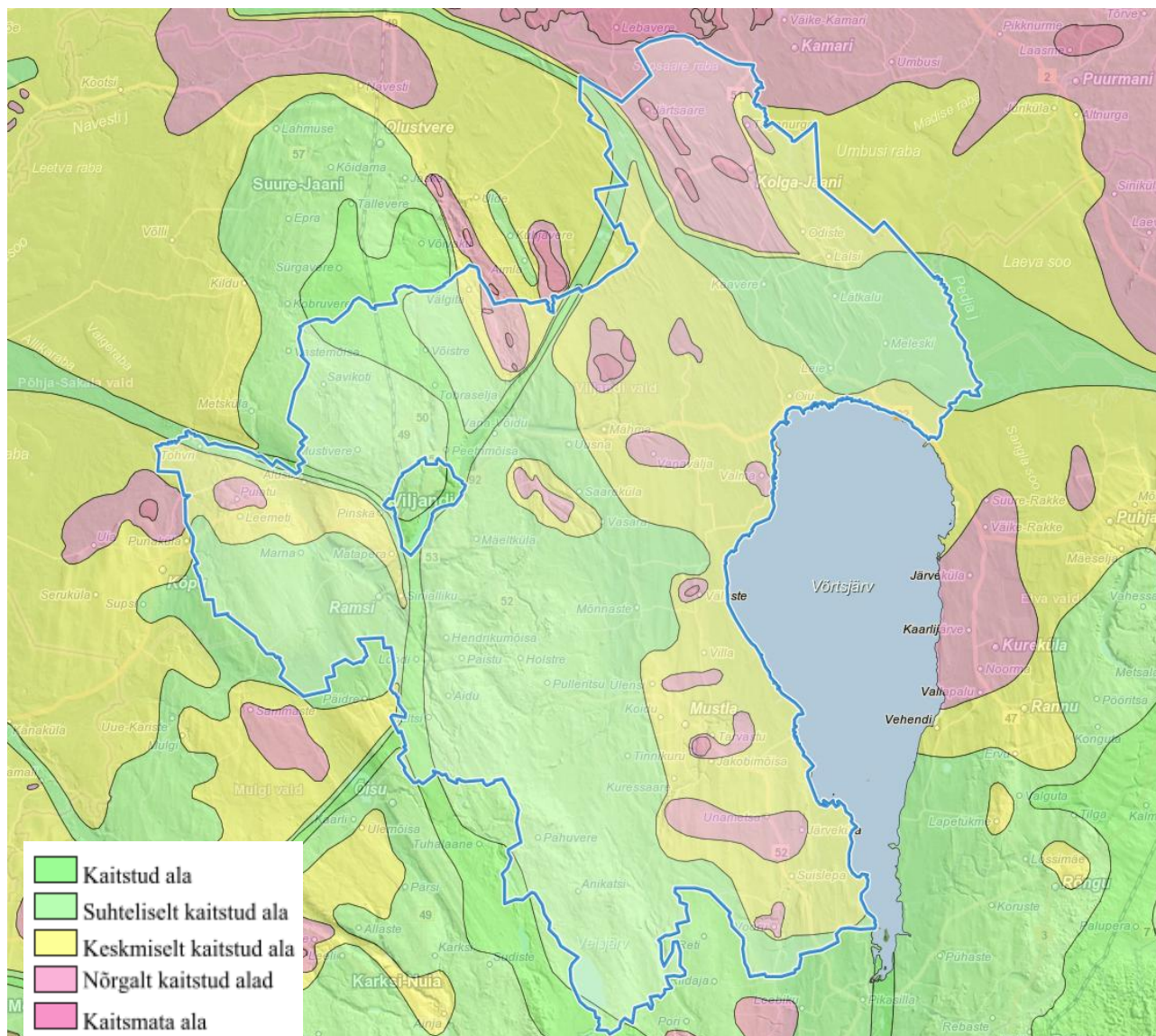
- Kesk-Devoni põhjaveekogum Lääne-Eesti vesikonnas (nr 23) (keemiline seisund hea, koguseline seisund hea, koondhinnang hea);
- Kesk-Alam-Devoni põhjaveekogum Lääne-Eesti vesikonnas (nr 21) (keemiline seisund hea, koguseline seisund hea, koondseisund hea, aga ohustatud);
- Siluri-Ordoviitsiumi põhjaveekogum Devoni kihtide all Lääne-Eesti vesikonnas (nr 17) (keemiline seisund hea, koguseline seisund hea, koondseisund hea);
- Ordoviitsiumi-Kambriumi põhjaveekogum Lääne-Eesti vesikonnas (nr 4) (keemiline seisund hea, koguseline seisund hea, koondseisund hea, aga ohustatud) (Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027).

Viljandi vallas Ida-Eesti vesikonnas on samuti 4 põhjaveekogumit:

- Kesk-Devoni põhjaveekogum Ida-Eesti vesikonnas (nr 24) (keemiline seisund halb, koguseline seisund hea, koondhinnang halb);
- Kesk-Alam-Devoni põhjaveekogum Ida-Eesti vesikonnas (nr 22) (keemiline seisund hea, koguseline seisund hea, koondseisund hea);
- Siluri-Ordoviitsiumi põhjaveekogum Devoni kihtide all Ida-Eesti vesikonnas (nr 18) (keemiline seisund hea, koguseline seisund hea, koondseisund hea);
- Ordoviitsiumi-Kambriumi Tartu põhjaveekogum Ida-Eesti vesikonnas (nr 5b) (keemiline seisund hea, koguseline seisund hea, koondseisund hea) (Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027).

Viljandi valla asulate ühisveevärgis rakendatavaid puurkaevusid enamik avab Siluri-Ordoviitsiumi põhjaveekogumit Devoni kihtide all, arvukuselt järgnevad Kesk-Devoni, Kesk-Alam-Devoni ja Ordoviitsiumi-Kambriumi (nt Jämejala II puurkaev) põhjaveekogumit avavad puurkaevud (Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2021-2032).

Maa- ja Ruumiameti 1:400 000 geoloogiliste kaartide andmetel on Viljandi valla lääneosas esimese aluspõhjalise veekiht maapinnalt lähtuva reostuse suhtes suhteliselt kaitstud. Keskmiselt ja nõrgalt kaitstud põhjaveega alad on rohkem valla idaosas (skeem 3). Ka Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2021-2032 toob välja, et hüdrogeoloogilistest tingimustest ja pinnakatte paksusest ning koostisest tulenevalt Viljandi vallas maapinnalt esimene põhjaveekiht reostuse eest enamasti suhteliselt kaitstud, vähemal määral leidub keskmiselt kaitstud ning kohati ka nõrgalt kaitstud või kaitsmata põhjaveega piirkondi.

Skeem 3. Põhjavee kaitstus Viljandi vallas (Maa- ja Ruumiamet, 1:400 000 geoloogilised kaardid).

Pinnavesi

Viljandi vald paikneb Lääne- ja Ida-Eesti vesikonna piirilal ning on paljude vooluveekogude lähteks. Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS, Keskkonnaagentuur, 18.08.2026) andmetel on Viljandi valla veekogude kohta 344 kirjet, sh 33 looduslikku järve, 40 paisjärve, 21 tehiskärve, 11 jõge, 48 oja, 34 peakraavi, 20 allikat ja 137 kraavi.

Viljandi valla ida- ja lõunapoolsed alad asuvad Tānassilma, Ärna (Tānassilma jõe lisajõgi), Tarvastu ja Öhne jõe valgalal, Ida-Eesti vesikonnas. Tānassilma jõgi (VEE1018000) algab Viljandi järve kirdeotsa lähedalt ürgorust, jõe pikkus on 39,9 km ning valgala on 448,7 km². Suurvee ajal saab jõgi vett veelahkmelisest Viljandi järvest ja Uueveski ojast. Tānassilma jõe seisund on 2019. aasta seisuga kuni Ärna jõeni halb, kuid Ärna jõest suudmeni hea. Mitmehea seisundi põhjustena on jõe lähtest kuni Ärna jõeni märgitud hüdro-morfoloogia, muutuvad hapnikuolud ning toitained. Tānassilma jõe koondseisund 2024. aasta seisuga on mõlemas lõigus halb. Ärna jõest suudmeni on tuvastatud elavhõbeda sisaldus kalas, mis muutis koondseisundi halvaks (Eesti pinnaveekogumite seisundi 2024. aasta ajakohastatud vahehindang).

Tähtsaim lisajõgi, Ärna jõgi (VEE1018300), algab Sakala kõrgustiku lõunaosa idaküljelt Pahuvere lähedalt, voolab põhjasuunas ning suubub Vana-Võidu ja Uusna vahel paremalt Tännassilma jõkke. Ärna jõe pikkus on 41,8 km ning tema valgla (197 km²) moodustab Tännassilma jõe valglast 44%. Ärna jõe seisund on kuni Virastuojani kesine, kuid Virastuojast suudmeni hea. Ärna jõe (Virastuojani) mittehea seisundi põhjuseks on vahehinnangus toodud paisud. Ärna jõe koonseisund 2024. aasta seisuga on lähtest Virastuojani kesine ja sealt edasi suudmeni halb, sest elustikus on tuvastatud elavhõbeda sisaldus (Eesti pinnaveekogumite seisundi 2024. aasta ajakohastatud vahehinnang).

Lääne-Eesti vesikonnast saavad vallast alguse Raudna jõgi (VEE1139100), selle lisajõgi Lemmjõgi ning Sinialliku ja Everti ojad, mis suubuvad mõlemad Raudna jõkke. Raudna jõgi saab alguse Viljandi järvest ja suubub Halliste jõkke. Raudna jõe pikkus on 62,5 km ning valgla 1122,5 km². Raudna jõe seisund on Sinialliku oja hea, Sinialliku ojast Lemmjõeni ja Lemmjõest suudmeni kesine. Mittehea seisundi põhjuseks on märgitud paisud (Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2021-2032).

Valla idapiiril on Võrtsjärv (VEE2083800, pindala ca 27 000 ha) kuhu suubub Tännassilma jõgi, üks kolmest olulisemast sissevoolust (peale Väikese Emajõe ja Õhne jõe). Võrtsjärve seisund on halb, kalades on tuvastatud elavhõbeda sisaldus. Mittehea seisundi (2019) põhjuseks on toodud madal veetase. Suurim tervikuna Viljandi vallas asuv järv on Ida-Eesti vesikonda kuuluv Veisjärv (VEE2099400), mille pindala on ca 480 ha, valgla suurus 26,1 km². Järve edelaküljest voolab Õhne kanali kaudu välja Õhne jõgi, mis suubub Võrtsjärve (Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2021-2032).

Veisjärve seisund on 2019. aasta seisuga kesine. Mittehea seisundi põhjuseks on toitained. Suuruselt järgmine on Lääne-Eesti vesikonda kuuluv Karula järv (VEE2074800), mille pindala on 22,1 ha, valgla suurus 32,2 km². Järvest põhja pool asub soostunud ja võsastunud nõgu, mille kaudu voolab järve Uueveski oja, lõuna pool muutub järv sujuvalt kitsamaks ja selle tipust voolab välja Uueveski oja. Lisaks Uueveski oja saab järv vett allikatest. Karula järve seisundit hinnatud ei ole. Valda jääb palju väiksemaid kohaliku tähtsusega järvi: Päidre järv (VEE2089500), Aidu järv (VEE2090600), Holstre järv (VEE2090400), Sinialliku järv (VEE2083600), Rõika järv (VEE2083400) jpt (Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2021-2032).

Keskkonnaministri 28.05.2004 määruses nr 58 „Suurte ülejutusosaladega siseveekogude nimistu ja nendel siseveekogudel kõrgveepiiri määramise kord“ on nimetatud suure ülejutusosalaga siseveekogud, millest Viljandi vallas või valla piiril asuvad Raudna jõgi järvest suudmeni, Suur-Emajõgi koos vanajõgedega kogu ulatuses, Pedja jõgi Utsali külast suudmeni ning Tännassilma jõgi Jõekülast suudmeni.

KSH aruandes analüüsitakse üldplaneeringuga kavandatu võimalikku mõju pinna- ja põhjaveele: KSH-s analüüsitakse ja hinnatakse tegevusega kaasnevat mõju põhjaveekogumite kvaliteedile, hulgale, joogivee kättesaadavusele ning pinnaveekogumite kvaliteedile. KSH-s analüüsitakse Ida-Eesti vesikonna ja Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskavades püstitatud eesmärkide täitmisele ning hinnatakse, kas ja kuivõrd mõjutab üldplaneeringuga kavandatu nende eesmärkide saavutamist. Lisaks üldistele eesmärkidele vaadatakse üldplaneeringu ja KSH koostamise käigus veemajanduskavade meetmeprogrammides etteantud meetmed, mille rakendajaks on kohalik omavalitsus.

KSH aruandes hinnatakse, mil määral võib üldplaneeringuga määratud maakasutus ning kavandatavad objektid veekogude kaldal kui ka kaugemal mõjutada nii pinnaveekogumite ning teiste seis- ja vooluveekogude seisundit ning kas ja millistel tingimustel oleks võimalik ära kasutada veekogude poolt pakutavaid

virgestusvõimalusi. Veekogude kasutamisevõimaluste suurendamiseks ja veeäärsete alade väärtustamiseks on oluline avada juurdepääs kallasrajale. KSH-s hinnatakse, kas üldplaneeringuga kavandatavad juurdepääsud veekogude kallasrajale on piisavad ning pakutakse välja kallasraja kasutamisega seonduvad tingimused veekogude kaitset silmas pidades.

KSH-s hinnatakse üldplaneeringuga välja pakutud ehituskeeluvööndi muutmise vajadust ja sellega avalduvat mõju veekeskkonnale.

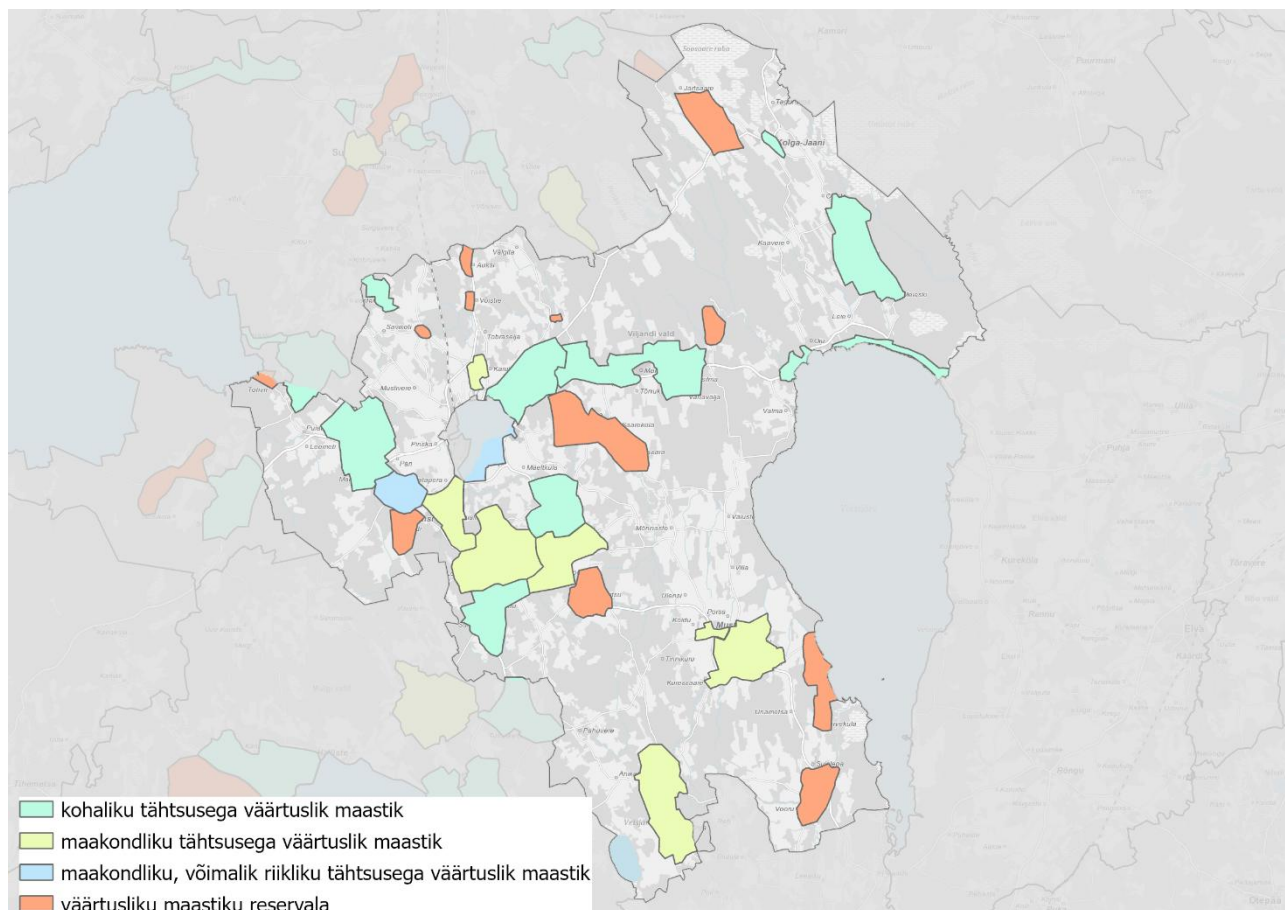
Lisaks selgitatakse välja, millistele veekogumite koormusallikatele tuleb Viljandi vallas enam tähelepanu pöörata. Põhjaveearu kaitseks kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel, pinna- ja põhjavee reostuse vältimiseks ning põhjaveearude tagamiseks nähakse vajadusel ette täiendavad meetmed.

Samuti hinnatakse, kas üldplaneeringu lahenduses on arvestatud Tānassilma jõe, Raudna jõe, Pedja jõe ja Suur-Emajõe ülejutusala-dega ning ülejutustest tulenevate ohtudega.

8.2.6. Väärtuslikud maastikud

Viljandi valla väärtuslikud maastikud on määratletud Viljandimaa maakonnaplaneeringus 2030+. Nimetatud planeeringu järgi asub Viljandi valla territooriumil:

- kaks maakondliku tähtsusega väärtuslikku maastikku (Heimtali maastik ning osaliselt Viljandi linn, järv ja lähem ümbrus),
- 9 maakondliku tähtsusega maastikku (Karula järv ja ümbrus; Viljandi linn, järv ja lähem ümbrus; Heimtali; Sinialliku; Paistu – Loodi; Holstre – Viisuküla; Mustla linn; Tarvatu – Jakobimõisa ning Põrga – Kärstna maastik),
- 11 kohaliku tähtsusega maastikku (Kolga-Jaani; Lätkalu – Lalsi – Meleski; Võrtsjärve põhjakallas; Oiu küla ja Tānassilma jõe suue; Tānassilma org Kuudeküla ja Tānassilma küla vahel; Tānassilma org Viljandi ja Varese-mägede vahel; Vanamõisa küla; Metsküla – Väike-Kõpu (osaliselt); Raudna org Puiatu ja Pāri vahel; Nõmme – Pirmastu ning Aidu – Sultsi maastik).
- 12 väärtuslike maastike reservala (skeem 4).

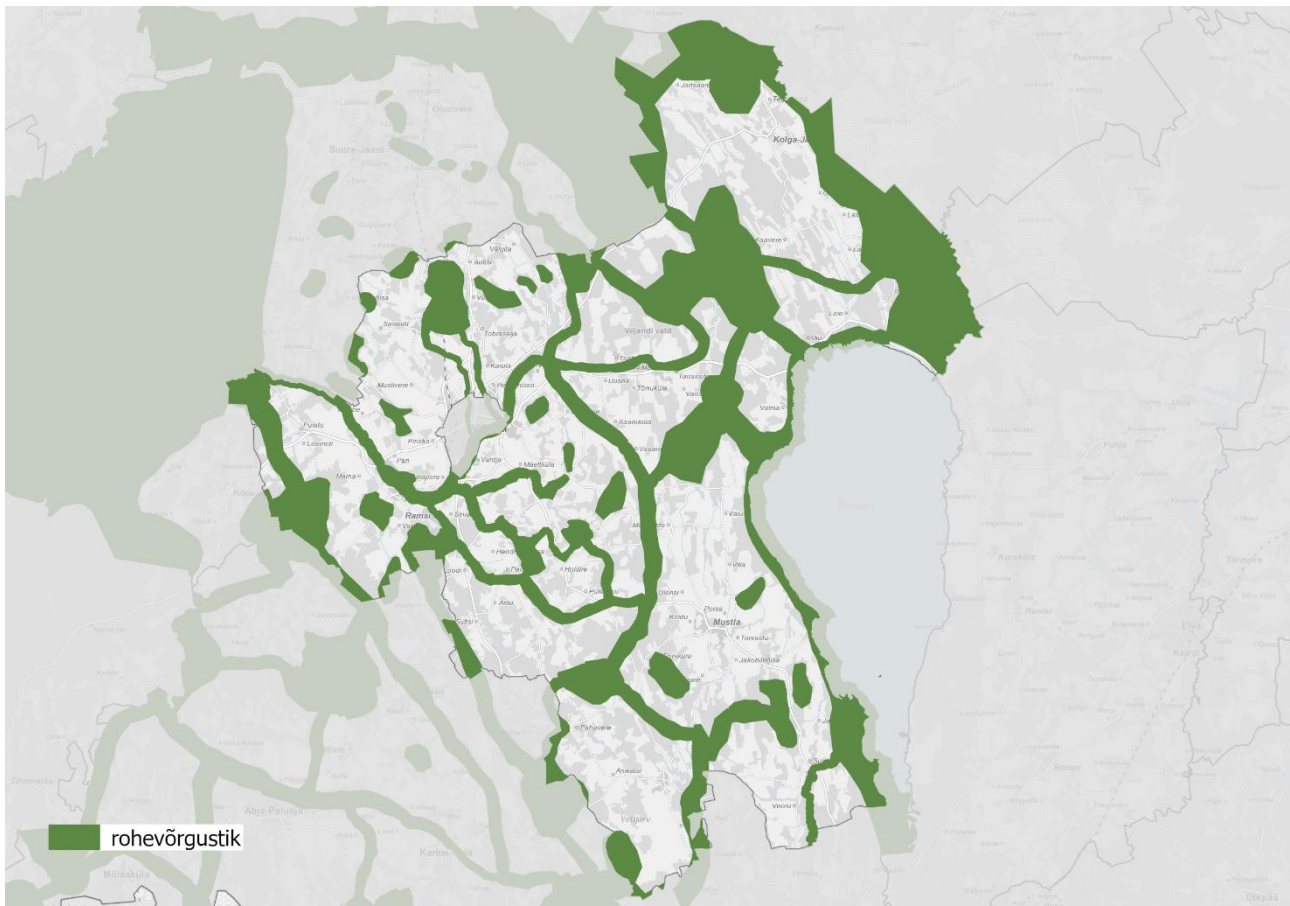

Skeem 4. Väärtuslike maastike paiknemine Viljandi vallas Viljandi maakonnaplaneeringu andmetel. Aluskaart: Maa- ja Ruumiamet.

ÜP koostamise käigus täpsustatakse väärtuslike maastike piire ning nende kasutus- ja ehitustingimused. KSH raames hinnatakse, kas üldplaneeringuga väärtuslike maastike piiride täpsustamisel on arvesse võetud kõiki asjakohaseid aspekte ja väärtusi ning kas kavandatud maakasutus ja maakasutuse tingimused on piisavad ja tagavad jätkusuutlikult väärtuslike maastike säilimise. Vajadusel pakutakse välja täiendavaid meetmeid maastikuväärtuste säilimiseks ja säilitamiseks. KSH-s määratakse tingimused vaadete säilitamiseks ja avamiseks. Tähelepanu pööratakse traditsioonilise ajaloolise asustusstruktuuri ja väljakujunenud külade struktuuri säilimisele ning väärtuslikele maastikele omaste kultuurilis-ajalooliste, esteetiliste, looduslike, rekreatsiooniliste ja identiteediväärtuste säilimisele, samuti maastike sihipärase hooldamise tagamisele.

8.2.7. Rohevõrgustik

Rohevõrgustik ja selle üldised kasutustingimused võrgustiku toimimise tagamiseks on määratletud seni kehtivates endiste valdade üldplaneeringutes ja täpsustatud kujul Viljandimaa maakonnaplaneeringus 2030+. Roheline võrgustik koosneb tugialadest ja koridoridest, mis on omavahel ühendatud funktsioneerivaks tervikuks. Kogu võrgustiku toimimine toetub suurtele looduslikele ja loodusväärtuslikele aladele ehk tugialadele, mis moodustuvad kaitse alla võetud kõrgema loodusväärtusega aladest ja metsamassiividest, samuti soodest ja rabadest. Rohevõrgustik täidab nii ökoloogilise võrgustiku jätkusuutliku funktsioneerimise kui ka elanikele puhkevõimaluste tagaja rolli (skeem 5).

Skeem 5. Roheline võrgustik Viljandi maakonnaplaneeringus 2030+. Aluskaart: Maa- ja Ruumiamet.

Üldplaneeringus täpsustatakse maakonnaplaneeringuga määratud rohevõrgustiku tugialade ja koridoride piire ja kasutustingimusi.

Roheline võrgustik kui ökoloogiline võrgustik on toimiv siis, kui on tagatud võrgustikku kuuluvatel aladel looduslike protsesside sidus, jätkusuutlik ja täisväärtuslik toimimine, bioloogilise mitmekesisuse kaitse ning mitmel pool inimestele virgestuslikel eesmärgitel puhkevõimaluste pakkumine. Alade kasutamine virgestuslikel eesmärkidel ja arendustegevusel ei tohi seejuures häirida looduslike protsesside jätkumist. KSH-s analüüsitakse üldplaneeringuga täpsustatava rohevõrgustiku koridoride toimimist, tugialade paiknemist, konfliktkohti ning lahendusvariante antud piirkonnas. KSH-s analüüsitakse ja hinnatakse planeeringulahenduse mõju rohevõrgustiku toimimisele, pöörates tähelepanu võrgustiku (tugialad ja koridorid) terviklikkuse ja toimimise (sh sidusus ja liikide liikumis- ja levimisvõimaluste) säilitamisele või parandamisele. Lisaks hinnatakse rohevõrgustiku kattuvust võimalike teiste kultuuriliste, looduslike ja puhkeomaduste poolest väärtuslike aladega. Juhul, kui rohevõrgustiku säilitamine olemasoleval kujul pole võimalik, nähakse ette meetmed sidusa ja funktsionaalse rohevõrgustiku tagamiseks. Hindamise sisendiks on üldplaneeringu ja KSH koostamise raames läbiviidav rohevõrgustiku analüüs.

8.2.8. Väärtuslik põllumajandusmaa

Väärtuslik põllumajandusmaa on maatulundusmaa sihtotstarbega haritav maa, püsirohumaa ja püsikultuuride all oleva maa massiiv, mille suurus on vähemalt üks hektar ja mille boniteet on võrdne või suurem Eesti põllumajandusmaa kaalutud keskmisest boniteedist. Lisaks boniteedile arvestatakse põllumajandusmaa väärtuste hindamisel maaparandussüsteemide olemasolu ja põllumassiivi suurusega. Viljandi maakonnaplaneeringuga väärtuslikke põllumajandusmaid ei määratud, kuid kavandati väärtuslike põllumajandusmaade säilimist tagavad meetmed.

KSH koostamisel analüüsitakse ja hinnatakse mõju väärtusliku põllumajandusmaa säilitamisele, lähtudes selle põllumajanduslikuks otstarbeks kasutamise põhimõttest. Tähelepanu pööratakse keskkonnasõbraliku põllumajanduse meetmete rakendamise vajadusele. Muuhulgas hinnatakse põllumajandustootmise jätkusuutlikkuse tagamist, sh arenduste mõju kuivendatud maade ja reguleeritud veekogude (ka eesvoolude) hea seisundi säilitamisele ning maaparandushoiu nõuete täitmisele. Analüüsitakse ja hinnatakse planeeringulahenduse asjakohast mõju suurtes põllumajanduspiirkondades, pöörates tähelepanu lisaks väärtuslike põllumajandusmaade säilimisele ka põllumajanduspiirkondade bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ning kohalikul tasandil loodusliku võrgustiku moodustumisele. Jätkusuutliku põllumajandustootmise tagamiseks pööratakse tähelepanu maaparandusliku tegevusega kaasnevatele mõjudele.

8.2.9. Kaitstavad loodusobjektid

Kaitstavad loodusobjektid on vastavalt looduskaitseadusele kaitsealad, hoiualad, kaitsealused liigid ja kivistised, püsielupaigad, kaitstavad looduse üksikobjektid ja kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid. Viljandi vallas on EELIS (Keskkonnaagentuur, 18.08.2026) andmetel 115 looduskaitse all olevat objekti. Lisaks on Raudna ja Sinialliku oja võetud kaitse alla kudemis- ja elupaigana. Uusi kavandatavaid kaitsealasid ega üksikobjekte EELIS andmetel vallas ei asu. Samuti ei ole Viljandi vallas kohalikke kaitstavaid objekte.

8.2.9.1. Kaitsealad ja hoiualad

Kaitseala on inimtegevusest puutumatusena hoitav või erinõuete kohaselt kasutatav ala, kus säilitatakse, kaitstakse, taastatakse, uuritakse või tutvustatakse loodust. Kaitsealad jagunevad rahvusparkideks, looduskaitsealadeks ja maastikukaitsealadeks. Hoiuala on elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused. Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks.

Viljandi vallas on kaks hoiuala, seitse looduskaitseala, viis maastikukaitseala ja üks looduspark (tabel 5).

Tabel 5. Viljandi vallas asuvad kaitsealad ja hoiualad (EELIS, 18.08.2026).

EELIS registrikood	Nimi
KLO1000319	Leppoja looduskaitseala
KLO1000192	Rubina looduskaitseala
KLO1000501	Kullamäe maastikukaitseala
KLO1000241	Loodi looduspark
KLO1000093	Järveküla looduskaitseala
KLO1000455	Alam-Pedja looduskaitseala
KLO1000048	Uue-Võidu maastikukaitseala
KLO1000279	Viljandi maastikukaitseala
KLO1000537	Muti maastikukaitseala
KLO1000445	Varesemägede maastikukaitseala
KLO1000190	Parika looduskaitseala
KLO1000729	Kuninga-Rimmu looduskaitseala
KLO1000701	Viira looduskaitseala
KLO2000173	Võrtsjärve hoiuala
KLO2000106	Palakmäe hoiuala

8.2.9.2. Püsielupaigad

Püsielupaik on väljaspool kaitseala või selle piiranguvööndis asuv looduskaitseaduse kohaselt piiritletud ja erinõuete kohaselt kasutatav kaitsealuse looma sigimisala või muu perioodilise koondumise paik, kaitsealuse taime või seene looduslik kasvukoht, lõhe või jõesilmu kudemispaik, pruunkaru talvitumispaik, jõevähi looduslik elupaik, mägra rohkem kui kümne suudmega urulinnak.

EELIS andmetel on Viljandi vallas 63 püsielupaika, mis on moodustatud kokku kaheksa liigi kaitseks. Tabelis 6 on nimetatud liigid, kelle kaitseks antud püsielupaigad on moodustatud, nende kaitsekategooria ja moodustatud püsielupaikade arv.

Tabel 6. Liikide loetelu, kelle elupaiga kaitseks on moodustatud püsielupaik (EELIS, 18.08.2026).

Liik, kelle kaitseks püsielupaik on moodustatud	Kaitsekategooria	Püsielupaikade arv Viljandi vallas
Väike-konnakotkas	I	28
Merikotkas	I	19
Kalakotkas	I	5
Kanakull	II	5
Must-toonekurg	I	3
Suur-konnakotkas	I	1
Metsis	II	1
Võsu-liivsibul	II	1

8.2.9.3. Kaitsealused liigid

Kaitsealune liik on looma-, taime- või seeneliigi taksonoomiline üksus, mille isendeid, elupaiku, kasvukohti või leiukohti kaitstakse looduskaitseaduse alusel või mida on nimetatud EL Nõukogu määruse 338/97 lisades A–D. Viljandi vallas on EELIS andmetel registreeritud 56 I kaitsekategooria looma- või seeneliigi elupaika või kasvukohta. II kaitsekategooria liikide leiukohti on registreeritud 219 ja III kaitsekategooria liikide leiukohti 717.

Skeemil 6 on toodud kõik EELIS-es registreeritud III kaitsekategooria taimeliikide, loomaliikide, seeneliikide ja sambliku liikide elupaigad ning kasvukohad Viljandi vallas. Skeemil 6 puuduvad I ja II kaitsekategooria liigi elupaigad, kuna vastavalt looduskaitseadusele (§ 53 lõige 1) on I ja II kaitsekategooria liigi isendi täpse elupaiga asukoha avalikustamine massiteabevahendites keelatud.

Skeem 6. III kaitsekategooria liikide leiukohtade paiknemine Viljandi vallas EELIS andmetel (Keskkonnaagentuur, 19.08.2026). Aluskaart: Maa- ja Ruumiamet.

8.2.9.4. Üksikobjektid

Kaitstav looduse üksikobjekt on teadusliku, esteetilise või ajaloolis-kultuurilise väärtusega elus või eluta loodusobjekt, nagu puu, allikas, rändrahn, juga, karestik, pank, astang, paljand, koobas, karst või nende rühm, mida looduskaitseaduse alusel kaitstakse.

Viljandi vallas on 35 üksikobjekti looduskaitse alla võetud (tabel 7).

Tabel 7. Kaitstavad looduse üksikobjektid Viljandi vallas (EELIS, 18.08.2026).

EELIS registrikood	Üksikobjekti nimi
KLO4000615	Õitsemäe õunapuu
KLO4000661	Viiratsi tammed
KLO4000684	Mustapali tamm
KLO4000685	Mursi talu pärnad
KLO4000349	Vooru tamm
KLO4000686	Holstre pärnad
KLO4000687	Pärnamäe pärn
KLO4000270	Kõõsi künnapuu
KLO4000688	Metsaema mänd
KLO4000689	Mulgi kõiv
KLO4000756	Väike-Saadu pärnad ja pihlakas
KLO4000759	Marna küla künnapuu
KLO4000380	Ritsu tamm
KLO4000381	Sabaku pärnad
KLO4000760	Undi tamm
KLO4000761	Mulgi jalakas
KLO4000762	Säga ehk Lõhmuse pärn
KLO4000856	Tammemäe tammed
KLO4000259	Välgita pärn
KLO4000857	Taari künnapuud
KLO4000858	Tamme-Koori tamm ehk Viiralti tamm
KLO4000437	Juhkami tamm
KLO4000438	Kuresaare tamm
KLO4000974	Ristivälja suurkivi
KLO4000975	Liivasaare talu rändrahn
KLO4000495	Väike-Kõpu rändrahn
KLO4001001	Kõrvi suurkivi
KLO4001002	Härjamäe rändrahn
KLO4001009	Kivilõppe Kalevipoja kivi
KLO4001031	Ahjuoja rändrahn
KLO4001231	Auksi rändrahn
KLO4000530	Väluste rändrahn
KLO4001088	Jaama allikas
KLO4001090	Suislepa paljand
KLO4001252	Kivilõppe Vanapagana kivi

KSH-s analüüsitakse ja hinnatakse üldplaneeringuga kavandatu võimalikku mõju kaitstavatele loodusobjektidele (kaitsealadele, hoiualadele, kaitsealuste liikide elupaikadele ja kasvukohtadele, püsielupaikadele, kaitstavatele looduse üksikobjektidele) ning nende soodsa seisundi säilimisele. Tähelepanu pööratakse looduskaitsealadest tulenevatele nõuete järgmisele planeeringulahenduses. Põhjendatud vajadusel tehakse ettepanekuid loodusobjekti kaitse alla võtmiseks kohaliku omavalitsuse üksuse tasandil.

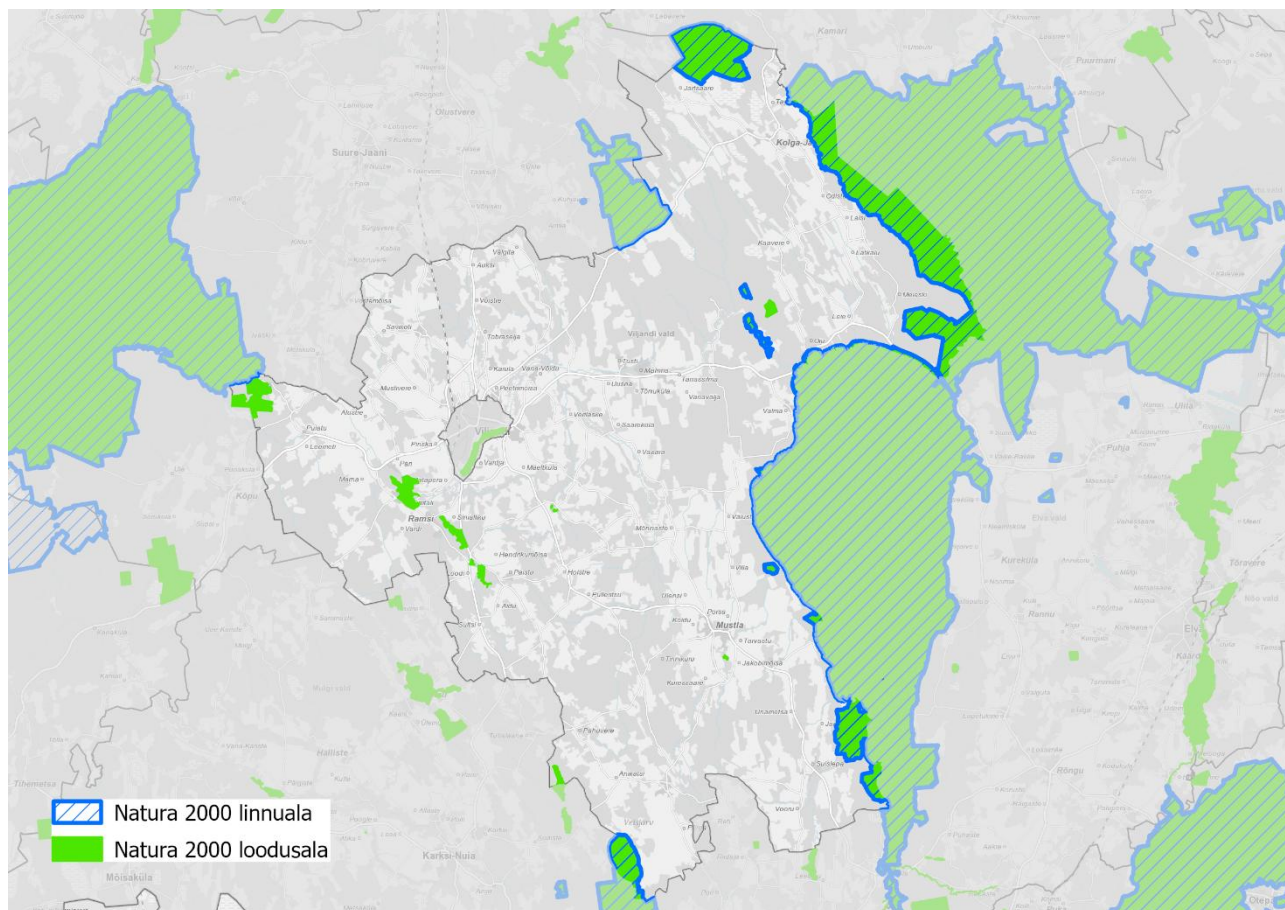
8.2.10. Natura 2000 alad

Natura 2000 on üle-euroopaline looduskaitsealade võrgustik, mille eesmärk on tagada üle-euroopaliselt ohustatud elupaikade ning liikide säilimine ning soodne seisund. Euroopa Komisjonile esitatud Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusalade nimekiri kinnitati Vabariigi Valitsuse korraldusega 05.08.2004 nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ (RTL 2004, 111, 1758).

Natura 2000 võrgustiku aladest jäävad tervikuna või osaliselt Viljandi valda viis linnuala ja 16 loodusala (tabel 8, skeem 7). Üldplaneeringu koostamisel tuleb arvesse võtta alade kaitse-eesmärke ja tagada alade terviklikkus.

Tabel 8. Viljandi vallas asuvad Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusalad (EELIS, 24.08.2026).

EELIS registrikood	Natura ala kood	Nimi
RAH0000264	EE0080507	Tilli loodusala
RAH0000263	EE0080506	Kiviaru loodusala
RAH0000628	EE0080573	Parika loodusala
RAH0000261	EE0080503	Kullamäe loodusala
RAH0000550	EE0080574	Soomaa loodusala
RAH0000271	EE0080517	Muti loodusala
RAH0000272	EE0080518	Paistu loodusala
RAH0000273	EE0080519	Sinialliku loodusala
RAH0000577	EE0080374	Alam-Pedja loodusala
RAH0000607	EE0080413	Palakmäe loodusala
RAH0000267	EE0080511	Tänassilma loodusala
RAH0000004	EE0080501	Rubina loodusala
RAH0000266	EE0080510	Leppoja loodusala
RAH0000274	EE0080520	Heimtali loodusala
RAH0000595	EE0080524	Võrtsjärve loodusala
RAH0000651	EE0080577	Otiküla loodusala
RAH0000097	EE0080572	Rubina linnuala
RAH0000082	EE0080574	Soomaa linnuala
RAH0000123	EE0080374	Alam-Pedja linnuala
RAH0000104	EE0080571	Võrtsjärve linnuala
RAH0000081	EE0080573	Parika linnuala

Skeem 7. Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusalade paiknemine Viljandi vallas ja selle lähiumbruses (EELIS, 24.08.2026). Aluskaart Maa- ja Ruumiamet.

Strateegilise planeerimisdokumendi võib kehtestada juhul, kui seda lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ja kui kavandatud tegevus ei mõju kahjulikult selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkusele ega mõjuta negatiivselt ala kaitse-eesmärki. Üldplaneeringu koostamisel tuleb vältida selliste maakasutus- ja arenduslahenduste kavandamist, millega võib kaasneda oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku aladele.

KSH käigus selgitatakse välja, kas üldplaneeringuga kavandatud maakasutus, suundumused ja põhimõtted ning seatavad tingimused võivad tõenäoliselt põhjustada eeldatavalt ebasoodsat mõju. Natura aladele. KSH-s viiakse läbi Natura-eelhindamine. Eelhindamisel arvestatakse lisaks otsestele mõjudele ka kaudseid ja kumuleeruvaid mõjusid. Vajadusel viiakse läbi Natura 2000 asjakohane hindamine. Natura hindamise täpsusaste ja põhjalikkus saavad olla proportsionaalsed strateegilise planeerimisdokumendi sisuga. Juhul kui üldplaneeringu koostamise etapis puudub konkreetse tegevuse või arenduse kohta piisav teave Natura asjakohase hindamise läbiviimiseks, tuuakse see KSH aruandes selgelt välja ning määratakse tingimused ja nõuded, mille alusel tuleb Natura asjakohane hindamine läbi viia planeeringule järgnevas täpsemas planeerimis- või loamenetluses. Sellisel juhul peab olema tagatud, et üldplaneeringu lahendus ei sea ohtu Natura 2000 alade kaitse-eesmärkide saavutamist ega alade terviklikkuse säilimist (tegevuse elluviimine on põhimõtteliselt võimalik arvestades konkreetse Natura 2000 ala kaitse-eesmärke ja tervikliku säilitamise vajadust).

8.3. SOTSIAALMAJANDUSLIK KESKKOND

8.3.1. Rahvastik

Viljandi vallas elas Statistikaameti andmetel 1. jaanuari 2026 seisuga 13 295 inimest, kellest mehi 6 540 ja naisi 6 755 (tabel 9).

Tabel 9. Viljandi valla rahvaarv ja sooline jaotus 2021-2026. (Statistikaamet, Statistika andmebaas).

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kokku	13 758	13 407	13 450	13 526	13 461	13 295
Mehed	7 023	6 619	6 612	6 657	6 633	6 540
Naised	6 735	6 788	6 838	6 869	6 828	6 755

Nii nagu kogu maakonna elanike arv näitab langustrendi, on ka Viljandi vallas elanike arv langustrendis. Viimase 18 aasta jooksul on rahvaarv vähenenud 2 785 inimese võrra (-17,1%), mis teeb keskmiseks kahanemistempoks -1,1% aastas. Perioodil 2007–2024 on kõige enam (36% võrra) kahanenud 7–18-aastaste laste arv. Tööealiste elanike arv on kahanenud 22% ning koolieelikute oma 11% võrra. Ainsana on suurenenud 65-aastaste ja vanemate elanike arv (16%) (Viljandi valla arengukava aastateks 2022-2030).

Viljandi valla arengukavas tuuakse Rahvastikuregistri andmetel välja, et valla kui terviku vaates on ülalpeetavate määr perioodil 2017 – 2024 kasvanud 51,6-lt 63,7-ni. See tähendab, et järjest rohkem tööealisi inimesi peab üleval pidama noori ja eakaid. Võrreldes Viljandi maakonnaga on Viljandi valla ülalpeetavate määr tõusnud kiiremas tempos. Eesti keskmine ülalpeetavate määr on alates 2022. aastast langenud, saavutades 2024 seisuga määraks 57,5. Ülalpeetavate määr iseloomustab rahvastiku vanusstruktuuri: mittetööealiste (0–14aastased ja üle 65aastased) elanike arv 100 tööealise (15–64-aastased) elaniku kohta.

ÜP ning KSH keskmeks on Viljandi valla territooriumil elukeskkonna ja seeläbi inimeste elukvaliteedi tõstmine. Ülesandeks seatakse vanusesõbraliku ühiskonna kujundamine ning võrdsete võimaluste kindlustamine kõikides eluvaldkondades olenemata vanusest, mis tähendab, et tuleb kohandada asustust, teenuseid ja taristut rahvastiku vananemise tõttu ning piirkondlike eripärade kaudu. KSH analüüsib üldplaneeringu võimalikku mõju rahvastiku arengusuundadele ja aitab kujundada elanike heaolu suurendavat avalikku ruumi. Analüüsi sisendiks on üldplaneeringu ja KSH koostamise raames koostatav asustuse arengu analüüs.

8.3.2. Sotsiaalne taristu ja ühistegevus

Sotsiaalse taristu alla kuuluvad valitsus- ja ametiasutused, haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande asutused, esmatarbekaupade müük, panga- ja postiteenused, internetiühendus ning kultuuri- ja spordiasutused. Sotsiaalse taristu alla kuuluvad ka puhke- ja virgestusalad ning rohealad kui igapäevaseid ökosüsteemi teenuseid osutav osa rohevõrgustikust.

Haridus

Viljandi valla arengukava andmetel pakuvad alusharidust Viljandi vallas 9 koolieelset lasteasutust (neli koolieelset lasteasutust ning viis kool-lasteaeda), mis tegutsevad kokku 17 asukohas:

- Holstre Kool (ühendasutus);
- Kalmetu Kool (ühendasutus, 2 tegevuskohta);

- Kolga-Jaani Kool (ühendasutus, 2 tegevuskohta);
- Paistu Kool (ühendasutus);
- Ramsi Lasteaed Taruke;
- Saarepeedi Kool (ühendasutus);
- Tarvastu Lasteaed (3 tegevuskohta);
- Viiratsi Lasteaed Rüblik (3 tegevuskohta);
- Viljandi valla lasteaed Päikesekiir (3 tegevuskohta).

Üldharidust pakuvad Viljandi vallas 8 kooli:

- Heimtali Põhikool;
- Holstre Kool (ühendasutus);
- Kalmetu Põhikool (ühendasutus);
- Kolga-Jaani Kool (ühendasutus);
- Paistu Kool (ühendasutus);
- Saarepeedi Kool (ühendasutus);
- Tarvastu Gümnaasium;
- Viiratsi Kool.

Huvikoolina tegutseb Tarvastu Muusika- ja Kunstikool.

Viljandi vallas Vana-Võidu külas annab kutseharidust üks kahest Viljandimaa kutseõppeasutusest – Viljandi Kutseõppekeskus.

Hoolimata juba osaliselt korrastatud haridusvõrgust on vajalik jätkata haridusvõrgu optimeerimist ning koostöös elanikkonnaga arutleda, kuidas paremini kasutada ära kvaliteetse hariduse andmiseks rekonstrueeritud koole, kuhu on tehtud mahukad investeeringud (nagu näiteks Heimtali mõisa kool ja ringhoone). Haridusasutuste võrgu vastutustundlik planeerimine on üks omavalitsuste ees seisvatest lähiaja kohustustest. Vaja on korraldada hariduse andmine mõistlikus kauguses ja kvaliteetselt ning tagades turvaline koolitee ühistranspordi korralduse abil. Haridusasutuste optimeerimise jätkamine on oluline mitte niivõrd ressursside kokkuhoiu eesmärgil, vaid ka selleks, et luua lastele parimad kaasaegsed õpitingimused (sh sportimistingimused), võimaldada kvaliteetset haridust, olulisi tugiteenuseid (sh logopeediline teenindamine, vajadusel tugiisiku teenus) ning turvalist koolitransporti (Viljandi valla arengukava aastateks 2022-2030).

Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Viljandi valla arengukava kohaselt on sotsiaalhoolekande ülesanneteks ennetav töö vallaelanike toimetulekuraskustesse sattumise vältimiseks (peretöö) ja toimetulekuraskuste kergendamiseks abi osutamine. Oluline on sotsiaalsete erivajadustega isikute sotsiaalse turvalisuse tagamisele ja ühiskonnas kohanemisele kaasa aitamine ning töö laste ja noortega probleemide ennetamiseks ning töö probleemsete lastega ja peredega.

Meditšiiniteenused on Viljandi vallas kättesaadavad. Perearsti teenus on kättesaadav valla kodanikele Viljandi linnas, Viiratsi alevikus, Mustla alevikus, Kolga-Jaani alevikus, Suislepa ja Kärstna külas ning Leie külas (Viljandi valla arengukava). Maakonnahaigla asub Viljandi linnas, kus asub ka erakorralise meditsiini osakond.

Viljandi valla arengukava kohaselt on suureks probleemiks pensionile minevate perearstide asemele uute perearstide leidmine.

Kultuur ja sport

Viljandi vald on rikas kultuuri- ja ajaloopärandi poolest ning siin tegutseb viis omanäolist muuseumit, mis tutvustavad piirkonna elu eri aegadel ja valdkondades. Iga muuseum pakub külastajale ainulaadset sissevaadet kohaliku eluolu, käsitöö, tööstuse ja talupojakultuuri arengusse.

Viljandi vallas tegutseb kümme rahva- ja külamaja, mis on kohaliku kogukonna elu keskpunktiks. Siin peetakse traditsioone au sees, luuakse uusi algatusi ning jagatakse teadmisi ja oskusi. Rahvamajades tegutsevad erinevad huviringid, toimuvad üritused ning koos käivad igas vanuses inimesed.

Viljandi valla raamatukogu ühendab endas 15 haruraamatukogu ja 2 teeninduspunkti üle valla (Viljandi valla koduleht).

Vallas asub suur spordikompleks Sihtasutus Holstre-Polli Spordikeskus, mis asub Loodi looduspargis ja pakub erinevaid loodusega seotud tegevusi (suusarajad, rulluisurajad, terviserajad jms). Sisetingimustes sportimisvõimalusi pakuvad eelkõige valla koolide spordisaalid või Saarepeedi rahvamaja spordisaal, lisaks arvukad välispordiväljakud, staadionid ja discgolfi väljakud jm. Spordisaale kasutavad enamjaolt koolid ja lasteaiad.

Jäätmemajandus

Korraldatud jäätmeveo eesmärk on liita kõik jäätmevaldajad jäätmeveoga, et kaoks ära omanikuta prügi probleem ja illegaalne prügistamine. Viljandi valla jäätmehoolduseeskirja täitmine on kohustuslik kõigile Viljandi valla füüsilistele ja juriidilistele isikutele, korteriühistutele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustele. Viljandi vallas teostab praegu segaolmejäätmete, paberi- ja kartongijäätmete, pakendijäätmete ning biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete vedu ja kogumist AS Eesti Keskkonnateenused. Lisaks asuvad valla territooriumil avalikud pakendikonteinerid ja paberi- ja kartongikonteinerid ning elektri- ja elektroonikaseadmete ning ohtlike jäätmete kogumispunktid. Liigiti kogutud jäätmeid saab viia Viljandi valla Mustla jäätmejaama ja lisaks on Viljandi valla elanikele ja ettevõtjatele tagatud jäätmete üleandmise võimalus ka Viljandi linna jäätmejaamas. Lisaks on võimalus ohtlikke jäätmeid üle anda neljas kogumispunktis (Paistu, Viiratsi, Uusna, Kolga-Jaani). Viiratsi ja Kolga-Jaani kogumispunktides võetakse vastu ka elektroonikajäätmeid (Viljandi valla arengukava aastateks 2022-2030).

Kommunaalmajandus

Vallas osutavad ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniteenuseid kaks valla osalusega äriettevõtet - osaühing Ramsi VK ja Põltsamaa Vesi OÜ. Ramsi VK osutab ja arendab vee- ja kanalisatsiooniteenust Ramsi, Mustla, Päre, Heimtali, Puiatu (Erikooli piirkond), Savikoti, Pärsti (Kurika ja Pärsti), Tohvri, Mustivere (Karu, Oksa), Matapera (Kutsari, Männi tee), Paistu, Holstre, Intsu (Kondi asula), Saarepeedi, Karula, Mäeltküla, Ruudiküla, Vasara, Tusti, Tinnikuru, Kärstna, Soe, Rüüsa, Suislepa, Sinialliku, Puiatu (küla piirkond), Uusna, Tännassilma ja Valma asulates. Põltsamaa Vesi OÜ pakub teenuseid Põltsamaa vallas ja Viljandi vallas Kolga-Jaani alevikus ja Leie külas. Lisaks

tegutseb valla territooriumil vee-ettevõttena ka AS Viljandi Veevärk, kes osutab teenuseid Viljandi linnas ja Viljandi vallas Viiratsi alevikus ja Vana-Võidu, Jämejala, Peetrimõisa ning Mustivere külades.

Viljandi valla territooriumi on ühisveevärgi teenusega kaetud 80,2% elanikest ning ühiskanalisisatsiooniteenuse kasutamise võimalus on 73,1% elanikel. Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamisel lähtutakse Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavast aastateks 2021–2032. EELIS andmetel on Viljandi vallas 20 reoveekogumisala: Viljandi, Intsu, Kärstna, Suislepa, Vana-Võidu, Soe, Viiratsi, Puiatu 1, Saarepeedi, Mustla, Valma, Uusna, Tännassilma, Leie, Ramsi, Puiatu 2, Kolga-Jaani, Holstre, Päre ja Paistu.

Viljandi vallas on kokku kaheksa kaugküttepiirkonda (Viiratsi, Mustla, Ramsi ja Kolga-Jaani aleviku ning Päre, Vana-Võidu, Jämejala ja Peetrimõisa küla), millest Jämejala ja Peetrimõisa on seotud Viljandi linna kaugküttesüsteemiga. Kaugkütteenuse pakkujateks on Viljandi vallas Adven Eesti AS (Viiratsi alevik), aktsiaselts Ramsi Turvas (Ramsi alevik), SW Energia OÜ (Päre küla, Mustla ja Kolga-Jaani alevikud), N.R. Energy OÜ (Vana-Võidu küla). Jämejala külas ja Peetrimõisa külas tegeleb kaugkütteettevõtjana Gren Viljandi AS (Viljandi valla kaugküttepiirkondade soojusmajanduse arengukava aastateks 2026–2036).

Viljandi vallas on oluline luua eeldused sotsiaalse infrastruktuuri parandamiseks lähtuvalt elanike elu- ja töökohtade praegusest ja perspektiivsest paiknemisest valla territooriumil ning seega tegelikest vajadustest. Üldplaneeringu koostamise raames hinnatakse üldplaneeringuga sotsiaalse ja tehnilise infrastruktuuri arendamiseks ja parandamiseks loodavate eelduste piisavust, sh teenuste võrgu optimaalsust, puhke- ja virgestusalade piisavust, ning kujundatakse ühistegevust soosiv avalik ruum, mis oleks võrdselt ja võimalikult mugavalt ja turvaliselt kättesaadav kõigile soovijatele. Üldplaneeringus ja KSH-s analüüsitakse ja hinnatakse mõju olemasolevate puhkealade puhke- ja turismiväärtuse säilimisele, avaliku juurdepääsu ja vajaliku taristu olemasolu tagamisele kohaliku tähtsusega supluskohtadele. Uute puhkealade kavandamisel pööratakse tähelepanu keskkonnataluvuse nõuete tagamisele, lähtutakse ala eripärast, loodusliku mitmekesisuse säilimisest ning lähedusse jäävate kultuuripärandi objektide, väärtuslike alade ja traditsioonilist elulaadi võimaldava keskkonna säilitamisest ja väärtustamisest.

8.3.3. Ettevõtlus

Viljandi valla ettevõtjad tegutsevad peamiselt ehituse ning põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügiga. (tabel 10), lisaks veel töötlev tööstus, hulgi- ja jaekaubandus. Täpsemalt tegutsevad mitmesugustes valdkondades – puidutöötlemine, põllumajanduslik tootmine, sh seakasvatus ja piimakarjakasvatus, lihatöötlemine, turbatootmine, kaubandus, teenindus, kalandus, turism. Vallas asuvad tuntud ettevõtted nagu Ramsi Turvas AS, Rootsi Mööbel OÜ, Eesti Turbatooted AS, Viiratsi Saeveski AS, OÜ Karter, OÜ Fraxinus, OÜ Heimtali Hobusekasvandus, Saimre talu, Vana-Võidu Autokeskus, Nurmberg Ehitus OÜ, BM Trade OÜ jt.

Tabel 10. Ettevõtted tegevusalade lõikes Viljandi vallas 12.2025 (Allikas: Maksu- ja Tolliamet).

Tegevusala	Ettevõtete arv				Töötajatega ettevõtete arv		
	KOV-s Juridiliste isikute arv	Tegutsevate ettevõtete arv KOV-s	Tegutsevate ettevõtete arv Eestis	Tegutsevate ettevõtete arv sellel tegevusalal Eestis	Töötajatega ettevõtete arv KOV-s	Töötajatega ettevõtete arv Eestis	Töötajatega ettevõtete arv sellel tegevusalal Eestis
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	287	141	100 596	4 316	101	62 613	2 821
Mäetööstus	8	5	100 596	142	4	62 613	107
Töötlev tööstus	177	92	100 596	7 449	69	62 613	5 724
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	10	4	100 596	725	1	62 613	174
Veevarustus; kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	10	3	100 596	285	3	62 613	224
Ehitus	324	153	100 596	12 704	119	62 613	9 514
Hulgi- ja jaekaubandus	166	81	100 596	13 601	44	62 613	8 403
Veondus ja laondus	69	33	100 596	5 359	23	62 613	3 964
Majutus ja toitlustus	55	23	100 596	3 405	15	62 613	2 488
Kirjastamine, ringhääling ning sisu tootmine ja levitamine	16	4	100 596	1 621		62 613	707
Elektroonilise side teenus, programmeerimine, konsultatsioonid, andmetöötlastaristu ja muu infoalane tegevus	45	15	100 596	7 388	5	62 613	3 026
Finants- ja kindlustustegevus	18	3	100 596	1 123	3	62 613	707
Kinnisvaraalane tegevus	119	30	100 596	7 987	13	62 613	3 191
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	173	66	100 596	15 910	42	62 613	8 488
Haldus- ja abitegevused	105	30	100 596	5 683	12	62 613	3 463
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	2		100 596			62 613	
Haridus	55	7	100 596	1 555	6	62 613	1 039
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	31	7	100 596	1 833	7	62 613	1 714
Kunst, sport ja vaba aeg	173	21	100 596	2 698	17	62 613	1 477
Muud teenindavad tegevused	238	64	100 596	6 809	45	62 613	5 380
Tegevusala määramata	1		100 596	3		62 613	2

KSH-s analüüsitakse ja hinnatakse inimeste tervist ja heaolu silmas pidades üldplaneeringuga kavandatud äri- ja tootmismaade arendamisega kaasnevat mõju välisõhu kvaliteedile ja müratasemele, keskendudes eelkõige tootmisaladest ja liiklusest tulenevale mürale, tolmuks jms.

8.3.4. Suurõnnetuse ohuga ja ohtlikud ettevõtted

Viljandi vallas on A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtetest Airok OÜ Hapniku LPG ladu Pinska külas (ohtliku ala raadius 382 m) ja Ilutulestiku Keskus Arnika OÜ Vana-Võidu külas (ohtliku ala raadius 220 m). B-

kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtte on Hansa Ilutulestikud OÜ Saarepeedi külas, mille puhul ohtliku ala raadius on 175 meetrit. Lisaks ulatuvad Viljandi valla territooriumile ohtlike ettevõtete Tere AS Viljandi tootmisosakonna ja Airok OÜ Viljandi täitejaama ohualad (Maa- ja Ruumiamet).

Koostöös Päästeametiga määratakse vajadusel ohtlike ettevõtete ohualad ning neist tulenevad kitsendused.

ÜP ja KSH koostamisel pööratakse tähelepanu ohtlike ja suurõnnetuse ohuga ettevõtete paiknemisele. KSH-s käsitletakse tootmisettevõtete suurõnnetuste ohtu tervisemõju ja varalise mõju kontekstis.

8.3.5. Olulise ruumilise mõjuga ehitised

PlanS § 75 lg 1 p 4 kohaselt on üldplaneeringu ülesanne olulise ruumilise mõjuga ehitise asukoha valimine. Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 01.10.2015 määrusega nr 102 „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri“. Üldplaneeringuga tuleb valida oluliste ruumiliste mõjuga ehitiste asukohad. KSH käigus hinnatakse üldplaneeringuga kavandatavate olulise ruumilise mõjuga ehitistega kaasnevaid olulisi keskkonnamõjusid ning samuti asjakohaseid mõjusid.

8.3.6. Teed ja transport

Valda läbivad põhimaanteedest Tartu – Viljandi – Kilingi-Nõmme, tugimaanteedest Imavere – Viljandi – Karksi-Nuia, Viljandi – Põltsamaa ning Viljandi – Rõngu maantee. Viljandi vallas on 2024. aasta andmetel ligi 603 km teid, millest 15,42% on tolmuva kattega. Vallavalitsus on kruusateid järjepidevalt mustkatte alla viinud vastavalt Viljandi valla teehoiukavale.

Viljandi vallas Päre külas on sertifitseeritud murukattega Viljandi lennuväli, mida haldab Viljandi Lennuklubi ja mille lennuraja mõõtmed on 800 x 30 m ja kandevõime 7 tonni. Viljandi Lennuklubi pakub ka lennukoolitusi ning lisaks on võimalik korraldada lennuväljal avalikke üritusi.

Viljandi vallas asub lõik Tallinna-Viljandi raudteest.

Sadamaregistri andmetel (26.08.2026 seis) on Viljandi vallas 5 väikesadamat: Jõesuu sadam Vaibla külas, Oiu sadam Oiu külas, Tarvastu sadam Kivilõppe külas, Ulge sadam Oiu külas ja Vanasauna sadam Valma külas. Sadamateenuseid osutatakse vaid Oiu sadamas alla 24 meetrise kogupikkusega veesõidukitele. Teistes valla väikesadamates tasulisi sadamateenuseid ei osutata.

Üldplaneeringu ja KSH aruande koostamisel analüüsitakse praegust teedevõrgu üldist iseloomu ja paiknemist peamiste sihtkohtade suhtes ning sellest lähtuvalt erinevate sihtpunktide vaheliste ühenduste vajadust ja asukohti. Teede seisukorra parandamine ning jalg- ja jalgrattateede rajamine on vajalik selleks, et võimaldada kergliiklejatel ohutult ning mugavalt liikuda erinevate sihtpunktide vahel ja edendada keskkonnasäästlikku liiklemist.

Üldplaneeringus kaardistatakse olemasolevad sadamad ja veeskamiskohad ning määratletakse uute vajadus, asukohad ja rajamise ning kasutamise turismipotentsiaal. Koostatava KSH raames hinnatakse tehnilise taristu arendamisega kaasnevaid mõjusid looduskeskkonnale kui asustuse üldisele vajadusele.

8.4. AJALOOLIS-KULTUURILINE KESKKOND

Kultuurimälestised

Kultuurimälestiste registri andmetel (26.08.2026 seis) on Viljandi vallas 205 kinnismälestist, neist ajaloomälestisi 18, arheoloogiamälestisi 87, ehitismälestisi 100, kunstimälestisi 1 ning ajaloolisi looduslikke pühapaiku 12, mis

on ühtlasi ka arheoloogiamälestised. Sealjuures Kolga-Jaani kirikuaed on arheoloogiamälestis ja ühtlasi ka ehitismälestis.

Muinsuskaitset korraldavad peale Kultuuriministeeriumi ja Muinsuskaitseameti ka valla- ja linnavalitsused (PlanS § 6 lõige 1).

Viljandi vallas on mitmekesine ning omanäoline kultuur. Valla omapära edendamisel ja turismi arendamisel on keskne roll kultuurimälestistel, seetõttu lähtutakse KSH koostamisel mälestisi säästvast põhimõttest ning arvestatakse avaliku huviga.

Pärandkultuur

EELIS andmetel (26.08.2026 seis) on Viljandi vallas 1530 pärandkultuuriobjekti.

Pärandkultuuriks loetakse meie esivanemate töödest ja tegemistest maha jäänud märke maastikul. Näiteks mahajäetud talukoht, piirimärgid kivil või vaigutusjäljed männipuul. Pärandkultuur on oluline osa meie kultuurist, tükike rahvuslikust identiteedist. Pärandkultuuri objektid ei ole riikliku kaitse all ja neid ei plaanita ka kaitse alla võtta. Pärandkultuuri säilimisel on oluline eeskätt omanikuhoold – maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ning hool (Riigimetsa Majandamise Keskuse koduleht).

Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtusliku alana mõistetakse inimtegevusest oluliselt mõjutatud ja kujundatud kultuurimaastikku – asustust, teedevõrku, põllumajandusmaastikku koos kõigi seal sisalduvate looduslike päritolu elementidega, milline ühe või mitme väärtushinnangu alusel eristub ümbritsevast. Viljandi vallas asuvad miljööväärtuslikud alad on määratud ühinemiseelsete omavalitsuste üldplaneeringutes.

Viiratsi valla üldplaneeringus on miljööväärtuslike aladena nimetatud Ärna jõe org Verilaske ja Vasara vahel ning Rebaste.

Pärsti valla üldplaneeringus on miljööväärtuslike aladena nimetatud Heimtali-Raudna maastik, Sinialliku maastik, Raudna org Puiatu ja Päre vahel, Pärsti maastik, Vanamõisa külamaastik, Pauska ja Ruunaku klooniarhiiv, Jämejala maastik.

Saarepeedi valla üldplaneeringus on miljööväärtuslikuks alaks nimetatud Väikemõisa mõis koos pargiga.

Tarvastu valla üldplaneeringuga on määratud miljööväärtusega hoonestusalaks Mustla alevikus Posti tänav vahemikus Örne tänava ja Posti tänava ristist kuni Vabriku tänava ja Posti tänava ristini.

Kolga-Jaani valla üldplaneeringus on nimetatud miljöopiirkonnad, milleks on: Kolga-Jaani, Meleski, Rõika ja Oiu.

KSH-s analüüsitakse ja hinnatakse planeeringulahendusega kaasnevat mõju kultuurimälestistele (kinnismälestistele) ja nende kaitsevöönditele ning mälestiste vaadeldavuse säilimisele. Analüüsitakse, kas planeeringulahendus arvestab mälestisele sobiliku kasutusviisi ja/või keskkonna säilitamisega. Taristu planeerimisel analüüsitakse muuhulgas, kuidas see mõjutab ligipääsu kultuuriobjektidele ning seeläbi turismiteenuse osutamisele. Tähelepanu pööratakse miljööväärtuslikele aladele omaste kultuurilis-ajalooliste, esteetiliste, looduslike, rekreatsiooniliste ja identiteediväärtuste säilimisele, samuti maastike sihipärase hooldamise tagamisele. Tähelepanu pööratakse pärandkultuuriobjektidele, looduslikele pühapaikadele jm kohaliku asustust, maastikku, ajalugu ja identiteeti rikastavatele objektidele.

8.5. RIIGIKAITSE

Viljandi vallas asuvad Sakala maleva staabi- ja tagalakeskus ja Väluste lasketiir, mille piiranguvööndi ulatused on määratud Viljandi maakonnaplaneeringuga vastavalt 300 ja 2000 meetrit kinnistute välispiirist.

Riigikaitse otstarbega maa-alade ja ehitiste vajaduse planeerimine selgub üldplaneeringu koostamise käigus koostöös Kaitseministeeriumi ning Kaitseliiduga. Juhul, kui üldplaneeringus nähakse ette riigikaitse maa-alad ja ehitised, siis arvestatakse üldplaneeringu käigus maakasutuse planeerimisel nii ehitiste kui ka nende piiranguvööndist tulenevate kitsendustega ning mõjude hindamisel riigikaitsest tegevusest tulenevate keskkonnamõjudega ulatuses, mis on üldplaneeringu kontekstis asjakohane.

8.6. KLIIMAMUUTUSTEGA ARVESTAMINE

Üldplaneeringu ja KSH üheks ülesandeks on arvestada kliimamuutustega kaasnevate võimalike riskidega. Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 (heaks kiidetud 2017) esitab peamised muudatused, mida võib Eestis 21. sajandi jooksul oodata:

- temperatuuritõus, mis on Eestis 20. sajandi teises pooles olnud kiirem kui maailmas keskmiselt, sellest tulenevad jää- ja lumikatte vähenemine; kuuma- ja põuaperioodid; muutused taimekasvus; võõrliikide, sh uute taimekahjurite ja haigustekitajate levik, külmumata ja liigniiske metsamaa, mis piirab raievõimalusi, sesoonsete energiatarbimistippude muutused; elanike terviseprobleemide sagenemine jms;
- sademete hulga suurenemine eriti talveperioodil ja sellest tulenevad üleujutused, kuivenduskraavide ja -süsteemide hoolduse mahu suurenemine, jõgede kaldaerosiooni ja sellest tuleneva kaldakindlustamise mahu suurenemine, surve elamute/rajatiste ümberpaigutamiseks, kaevandusvete pumpamismahu suurenemine jms;
- merepinna tõus ja sellest tulenev kaldaerosioon, oht kaldarajatistele, surve ehitiste ümberpaigutamiseks jms;
- tormide sagenemine ning sellest tulenevad nõuded taristu ja ehitiste vastupidavusele ja tormitagajärgede likvideerimise võimele.

Kliimamuutustega kohanemisel pööratakse tähelepanu eelkõige:

- intensiivsematest sademetest tulenevale sademevee ärajuhtimise ja ajutise liigvee juhtimise vajadusele;
- üleujutus- ja erosiooniohule veekogude ääres;
- tormikahjude, kuumalainete ja põuaperioodide mõjule asustusele, taristule ja haljastusele;
- looduslähedaste sademeveelahenduste, haljastuse ja varjestuse kasutamisele.

Kliimamuutuste leevendamise seisukohalt arvestatakse planeeringu koostamisel eelkõige:

- kompaktse ja olemasolevale taristule tugineva arengu eelistamist;
- jalgsi, jalgrattaga ja ühistranspordiga liikumise võimaluste parandamist;
- maahõive vähendamist ning juba kasutuses või alakasutuses olevate alade eelistamist;

- rohevõrgustiku, kõrghaljastuse ja teiste ökosüsteemsete lahenduste säilitamist ja tugevdamist;
- energiatõhusa ja ressursitõhusa ruumilise arengu soodustamist.

KSH aruandes hinnatakse planeeringulahenduse mõju kliimamuutuste leevendamise eesmärkidele ning tehakse ettepanekud kohanemis- ja leevendusmeetmete rakendamiseks. KSH läbiviimisel käsitletakse nii kliimamuutustega kohanemist kui ka kliimamuutuste leevendamist. Planeeringulahenduse kujundamisel hinnatakse, kuidas kavandatav ruumiline areng mõjutab energiakasutust, liikumisvajadust, looduslike alade säilimist, sademevee käitlemist ja asustuse vastupanuvõimet äärmuslikele ilmastikuoludele. KSH käigus hinnatakse, millised piirkonnad vallas ning alad on kliimamuutuste suhtes kõige haavatavamad, kas planeeringulahendus suurendab või vähendab kliimariske ning kas planeering toetab kliimamuutustega kohanemist.

9. ALTERNATIIVID

Üldplaneeringu ja KSH käigus kujundatakse vajadusel **alternatiivsed planeeringulahendused** ning nende seast valitakse sobivaim lahendus. Alternatiivid selgitatakse edasise protsessi käigus.

10. MÕJU HINDAMISE METOODIKA

Vastavalt KeHJS-le on keskkonnamõju oluline, kui see võib eeldatavalt ületada mõjula keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara. KSH aruandes analüüsitakse eeldatavalt mõjutatavat looduskeskkonda, sotsiaal-majanduslikku keskkonda (ettevõtlus, asustus), tehiskeskkonda (infrastruktuur, hoonestus, liiklus) ja kultuurilist keskkonda (väärtuslikud maastikud, kultuurimälestised pärandkultuur). Eeldatavalt tekkivaid mõjusid hinnatakse vastavalt mõjude suurusele, kestvusele (lüh- ja pikaajalisus), mõjude iseloomule, kumulatiivsusele ning mõjude olulisusele. Mõjude olulisuse tuvastamisel lähtutakse eelkõige õigusaktides määratud normidest. Vastavalt KeHJS nõutele arvestatakse mõjude hindamise käigus läbivalt ka mõjude omavaheliste seostega ja võimaliku mõju vahetu, kaudse, kumulatiivse, sünergilise, lüh- ja pikaajalise, soodsa ja ebasoodsa iseloomuga.

Mõjude hindamise käigus hinnatakse lisaks KeHJS-kohastele keskkonnamõjudele ka planeeringu elluviimisega kaasnevaid asjakohaseid majanduslikke, kultuurilisi ja sotsiaalseid mõjusid (mille hindamise vajadus tuleneb planeerimisseadusest) ja mille hindamine Viljandi valla üldplaneeringu koostamise käigus on asjakohane.

KSH koostamisel lähtutakse Eestis ja Euroopa Liidus kehtivate asjakohaste õigusaktide nõuetest. KSH aruande koostamisel järgitakse KeHJS § 40 esitatud nõudeid, arvestades muuhulgas strateegilise planeerimisdokumendi eesmäärke.

Hindamise lähtutakse asjakohastest metoodilistest juhendmaterjalidest, mis on kättesaadavad Kliimaministeeriumi ja planeerimine.ee kodulehel (nt keskkonnamõju strateegilise hindamise käsiraamat (uuendatud 2018), Keskkonnaõiguse Keskuse poolt koostatud töö „Soovitused kliimamõju hindamiseks KSHs ja KMHs ning kliimakaalutluste arvesse võtmiseks haldusotsustes“ (2023)). Lisaks võetakse keskkonnamõju hindamisel arvesse juhteksperdi ja töögrupi keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ja üldtunnustatud hindamismetoodikat.

Mõjuhindamist Natura 2000 võrgustiku aladele korraldatakse vastavalt loodusdirektiivi artikli 6 lõigetele 3 ja 4. Hindamise läbiviimisel tuginetakse juhendile „KSH eelhindamise juhend otsustaja tasandil, sh Natura eelhindamine“ (2018), Euroopa Komisjoni juhendile „Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide

hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta" ja juhendile "Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis" (uuendatud 2019). KSH-s viiakse läbi Natura-eelhindamine. Eelhindamisel arvestatakse lisaks otsestele mõjudele ka kaudseid ja kumuleeruvaid mõjusid. Vajadusel viiakse läbi Natura 2000 asjakohane hindamine. Sellisel juhul käsitletakse planeeringuga kavandatava võimalikku mõju Natura aladele lähtuvalt üldplaneeringu täpsusastmest. Juhul kui üldplaneeringu koostamise etapis puudub konkreetse tegevuse või arenduse kohta piisav teave Natura asjakohase hindamise läbiviimiseks, tuuakse see KSH aruandes selgelt välja ning määratakse tingimused ja nõuded, mille alusel tuleb Natura asjakohane hindamine läbi viia planeeringule järgnevas täpsemas planeerimis- või loamenetluses. Sellisel juhul peab olema tagatud, et üldplaneeringu lahendus ei sea ohtu Natura 2000 alade kaitse-eesmärkide saavutamist ega alade terviklikkuse säilimist (tegevuse elluviimine on põhimõtteliselt võimalik arvestades konkreetse Natura 2000 ala kaitse-eesmärke ja tervikliku säilitamise vajadust).

Vastavalt KeHJS § 40 lg 3 p 2 peab KSH aruande koostamisel arvesse võtma strateegilise planeerimisdokumendi sisu ja kehtestamise tasandit. Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel lähtutakse üldplaneeringus käsitletavatest valdkondadest ja nende üldistusastmetest. Tulenevalt üldplaneeringu kui strateegilise arengudokumendi täpsusastmest, teostatakse ainult vajadusel objektipõhine hindamine.

Hindamisel kasutatakse üldtunnustatud metoodikaid, valides ning täpsustades töö käigus sobivaimad hindamismeetodeid vastavalt vajadusele. Kasutatakse kvalitatiivseid hindamismeetodeid (analüüsid, konsultatsioonid jms). Kui andmestik seda võimaldab, siis on võimalik kasutada ka kvantitatiivseid hindamismeetodeid.

KSH ja üldplaneeringu koostamise käigus viiakse läbi töökoosolekuid nii kohaliku omavalitsuse kui teiste asjaosalistega ning kasutatakse olemasolevaid andmebaase (Maa- ja Ruumiameti geoportaal, KOTKAS, EELIS, kultuurimälestiste riiklik register), ELME (Eesti ökosüsteemide ning nendega seotud hüvede kaardistamine ja hindamine) projekti andmed, alal eelnevalt teostatud uuringud, alal kehtivaid planeeringuid, riiklikke ja maakondlikke strateegilisi arengudokumente, liigikaitse tegevuskavasid, läbi viidud keskkonnamõju (strateegilisi) hindamisi ja muid asjakohaseid allikaid ja juhendeid. Töö teostamisel tehakse koostööd vallavalitsuse ametnike, kohalike elanike, planeerimisdokumendi koostaja ja keskkonnaekspertide vahel. Töö koostamisel võetakse arvesse asjaomaste asutuste, isikute ja avalikkuse ettepanekud ning tuuakse välja nendega arvestamise või mitteamvestamise põhjendused.

ÜP ja KSH koostamise käigus koostatakse:

- rohevõrgustiku analüüs, kus analüüsitakse ja täpsustatakse maakonnaplaneeringus ning kehtivates üldplaneeringutes määratud rohevõrgustiku paiknemist ja seatud tingimusi ning tehakse ettepanekud rohevõrgustiku toetamiseks ning tingimuste täpsustamiseks;
- asustuse arengu analüüs, mille käigus koostatakse rahvastikuproгноos ning analüüsitakse asustusüksuste ja vajaduse korral asumite elanike arvu, vanuskoosseisu ja arengusuundumusi, inimeste peamisi liikumissuundi ja -põhjuseid, valla keskusi ja toimepiirkondi ning ettevõtete paiknemist, tegevusvaldkondi ja arenguvajadusi. Samuti hinnatakse kehtivates üldplaneeringutes määratud elamu- ja ettevõtlusalade realiseerumist ning nende jätkuvat asjakohasust. Uuring loob

aluse asustuse, elamu- ja ettevõtlusalade, teenuste, liikumisühenduste ja tehnilise taristu arengu suunamiseks ning tasakaalustatud ruumiliste valikute tegemiseks.

Nende analüüside tulemustega arvestatakse üldplaneeringu ja KSH läbiviimisel.

11. KSH KOOSTAMISE TÖÖGRUPP

KeHJS § 36 lg 2 p 8 kohaselt sisaldab KSH programm keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamiseks vajaliku eksperdirühma koosseisu, nimetades, milliseid valdkondi ja millist mõju hakkab iga eksperdirühma liige hindama. Kuna KSH koostaja selgub hankega, ei ole võimalik nimeliselt eksperdirühma nimetada, kuid KSH koostamise töögrupis peavad osalema lisaks KSH juhteksperdile eksperdid, kes hindavad mõju järgmistele valdkondadele:

- maakasutusele;
- pinna- ja põhjaveele;
- maavaravarudele;
- kliimamuutustele ja nendega kohanemisele;
- inimese tervisele ja heaolule;
- kaitstavatele loodusobjektidele ja Natura 2000 võrgustikule;
- rohevõrgustikule;
- väärtuslikule maastikule ning väärtuslikule põllumajandusmaale;
- sotsiaalmajanduslikule keskkonnale;
- ajaloolis-kultuurilisele keskkonnale;
- tehnilisele taristule, sh riigikaitsele objektidele;
- suurõnnetuse ohuga ja ohtlikele ettevõtetele ning olulise ruumilise mõjuga ehitistele.

12. KASUTATUD ALLIKAD

Õigusaktid

1. Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vabariigi Valitsuse korraldus 05.08.2004 nr 615-k.
2. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus, vastu võetud 22.02.2005.
3. Looduskaitse seadus, vastu võetud 21.04.2004.
4. Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri, Vabariigi Valitsuse 01.10.2015 määrus nr 102.
5. Planeerimisseadus, vastu võetud 28.01.2015.
6. Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused, Vabariigi Valitsuse 17.12.2015 määrus nr 133.
7. Suurte ülejutusalaadega siseveekogude nimistu ja nendel siseveekogudel kõrgveepiiri määramise kord, Keskkonnaministri 28.05.2004 määruses nr 58.
8. Tööruumide õhu radoonisisalduse viitetase, õhu radoonisisalduse mõõtmise kord ja tööandja kohustused kõrgendatud radooniriskiga töökohtadel, keskkonnaministri 30.07.2018 määrus nr 28.

Strateegilised dokumendid

1. Eesti riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030 (ajakohastatud versioon).
2. Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030.
3. Kolga-Jaani valla üldplaneering, Kolga-Jaani Vallavolikogu 18.02.1999 määrus nr 8.
4. Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050.
5. Pärsti valla üldplaneering, Pärsti Vallavolikogu 19.04.2006 määrus nr 13.
6. Radooni riiklik tegevuskava, Eesti Keskkonnaministeerium, Tallinn, 2019.
7. Saarepeedi valla üldplaneering, Saarepeedi Vallavolikogu 11.12.2008 määrus nr 65.
8. Tarvastu valla üldplaneering, Tarvastu Vallavolikogu 06.02.2008 määrus nr 10.
9. Viiratsi valla üldplaneering, Viiratsi Vallavolikogu 30.03.2007 määrus nr 5.
10. Viljandimaa maakonnaplaneering 2030+.
11. Viljandimaa arengustrateegia 2035.
12. Viljandi valla arengukava aastateks 2022-2030.
13. Viljandi valla jäätmekava 2025-2030.
14. Viljandi valla kaugküttepiirkondade soojusmajanduse arengukava 2026-2036.
15. Viljandi valla kogukonna heaolu arengukava 2025-2030.
16. Viljandi valla teehoiukava aastateks 2025-2029.
17. Viljandi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2021-2032.
18. Võrtsjärve piirkonna üldplaneering.
19. Üleriigiline planeering Eesti 2050.

Muud allikad

1. Arold, I. 2005. Eesti maastikud. Tartu Ülikool Geograafia Instituut.
2. EELIS (Eluslooduse Infosüsteem, Keskkonnaagentuur).

3. Eesti pinnase radooniriski kaart, Eesti Geoloogiateenistus. <https://gis.egt.ee>.
4. Eesti pinnaveekogumite seisundi 2024. aasta ajakohastatud vahehindang. Seletuskiri veemajanduskomisjonile. Tallinn, 2025.
5. Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027, Keskkonnaministeerium.
6. Kultuurimälestiste register, <https://register.muinas.ee/>.
7. Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027, Keskkonnaministeerium.
8. Maa- ja Ruumiamet, geoportaal, <https://geoportaal.maaamet.ee/>.
9. Maksu- ja Tolliamet <https://www.emta.ee/eraklient/amet-uudised-ja-kontakt/uudised-pressiinfo-statistika/statistika-ja-avaandmed#ettevotluse-statistika>.
10. Riigimetsa Majandamise Keskuse koduleht. Pärandkultuur. <https://rmk.ee/looduses-liikumine/parandkultuur/>.
11. Sadamaregister <https://www.sadamaregister.ee/>.
12. Statistikaamet, Statistika andmebaas, <https://andmed.stat.ee/et/stat>.
13. Viljandi valla koduleht <https://www.viljandivald.ee/>.

Lisa 1. KeHJS § 34 lõike 4 punkti 6 kohane kinnitus